

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Факультет фінансів та обліку
Кафедра фінансів ім. С.І. Юрія

ПОВРОЗНІК Катерина Михайлівна

**Митно-тарифні заходи у забезпеченні
національних інтересів держави / Customs and
Tariff Measures in Providing National Interests of
the State**

спеціальність: 072 - Фінанси, банківська справа та страхування
освітньо-професійна програма - Митна справа

Кваліфікаційна робота

Виконала студентка групи
ФМСм-21
К. М. Поврознік

Науковий керівник:
к.е.н., доцент, В. І. Дмитрів

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту:

" ___ " _____ 20__ р.

Завідувач кафедри
_____ О. П. Кириленко

ТЕРНОПІЛЬ - 2022

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ МИТНО-ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ	7
1.1. Сутність та значення мита як основного інструмента регулювання ЗЕД.....	7
1.2. Організаційно-правові засади митно-тарифного регулювання.....	19
Висновки до 1 розділу.....	31
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МИТА В УКРАЇНІ	34
2.1. Фіскальне значення застосування мита для бюджету країни.....	34
2.2. Оцінка ефективності протекціоністських заходів збоку держави.....	41
Висновки до 2 розділу.....	48
РОЗДІЛ 3. СВІТОВИЙ ДОСВІД ЗАХИСТУ НАЦІОНАЛЬНОГО ТОВАРОВИРОБНИКА ВІД НЕСПРАВЕДЛИВОЇ КОНКУРЕНЦІЇ	50
Висновки до 3 розділу.....	59
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	65

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АДК – Антидемпінговий кодекс;
ВВП – Валовий внутрішній продукт;
ГАТТ – Генеральна угода з тарифів і торгівлі;
ДЗТ – Департамент зовнішньої торгівлі;
ЕРО – Офіс з просування експорту;
ЄС – Європейський Союз;
ЗЕД – зовнішньоекономічна діяльність;
КМУ – Кабінет Міністрів України;
МК – Митний Кодекс;
ООН – Організація об'єднаних націй;
ПДВ – Податок на додану вартість;
СНД – Співдружність Незалежних Держав;
СОТ – Світова Організація торгівлі;
США – Сполучені Штати Америки;
ТБТ – технічні бар'єри в торгівлі.

ВСТУП

Актуальність теми. Процес інтеграції до світової економічної системи господарювання через міжнародні якісні економічні зв'язки, які формуються й реалізуються на основних ринкових засадах, об'єктивно створює умови для підвищення рівня національного та світового виробництва, сприяє отриманню більшої економічної вигоди та дозволяє мобілізувати в країну додаткові фінансові ресурси за рахунок міжнародних ринків збуту. Проте такий саме процес водночас загострює проблему конкуренції між вітчизняними та іноземними виробниками на внутрішньому та зовнішньому ринках, а також впливає на економічні відносини між країнами.

У такій ситуації для кожної країни дуже важливо захистити свій внутрішній ринок від недобросовісної конкуренції. Цього можна досягти за рахунок використання різних митних регуляторів та нетарифних бар'єрів. Серед них особливе місце займають мита та митні платежі (акциз, мито, ПДВ), у тому числі антидемпінгові, компенсаційні та спеціальні. Вони використовуються для захисту національних економічних інтересів України та українських виробників від недобросовісної конкуренції у разі імпорту товарів. Тому їхнє дослідження особливо актуальне на сучасному етапі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Чимало відомих учених-економістів досліджували питання сутності мита, його видів, а також порядку його застосування та регулювання. Це, зокрема, О.П. Гребельник, В. І. Дудчак, О. В. Мартинюк, Н. П. Кучерявенко, А. П. Румянцев, Ф. Л. Жорін, А. І. Крисоватий, , І. І. Янжул, В. І. Фомичов, С.В. Ківалов, Б. А. Кормич, С. В. Халипов, І. В. Плішко, О. П. Кіреєв, А. І. Кредисов, С. С. Терещенко тощо. Щодо ж стосується питання застосування саме спеціальних заходів для захисту національного товаровиробника, то на сучасному етапі його розглядали ряд науковців та практиків, зокрема З. Опейда, О. Б. Дем'янюк, О. Кочергін, С. Осика, Т. Осташко, О. Панфілова, К. Борисов, Л. Воронова, Я. Петров та ін., які більшою мірою приділяли увагу міжнародному механізму здійснення такого захисту.

Мета дослідження – полягає в визначенні сутності тарифного регулювання зовнішньої торгівлі України, аналізу ефективності застосування мита, а також в формуванні та розробці напрямів вдосконалення застосування таких видів мита у відповідності до вимог світової організації торгівлі.

Для досягнення даної мети необхідно вирішити такі **завдання**:

- розкрити теоретико-організаційні аспекти тарифного регулювання зовнішньої торгівлі;
- досліджено мито, як основний інструмент регулювання зовнішньоекономічної діяльності;
- визначити основні проблеми, що пов'язані із застосуванням особливих видів мита в Україні;
- розглянути зарубіжний досвід у сфері захисту товаровиробників від недобросовісної конкуренції;
- визначити основні напрями вдосконалення застосування таких мит в Україні.

Об'єктом дослідження є митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності національного товаровиробника.

Предметом дослідження є економічні відносини, які виникають між державою та учасниками міжнародної торгівлі у зв'язку з застосуванням антидемпінгових, компенсаційних та спеціальних видів мита з метою захисту внутрішнього ринку.

Методологія дослідження. При дослідженні теми у роботі використовувалися такі загальнонаукові методи: аналіз (проаналізовано сутність тарифного та нетарифного регулювання торгівлі, охарактеризовано визначення зобов'язань та їх видів. Виявлено тарифні види) та консолідацію, відрахування (спочатку проаналізовано загальні податкові надходження, потім проаналізовано надходження антидемпінгових, компенсаційних та спеціальних видів тарифів), абстрагування, уточнення, обговорення, порівняння, класифікація та узагальнення із загальними висновками.

Теоретико-методологічну основу дослідження складають Митний кодекс України, Податковий кодекс України, Закон України "Про захист

національного товаровиробника від демпінгового імпорту", Закон України "Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту", Закон України «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну», інші законодавчі та нормативно-правові акти митно-тарифного та нетарифного регулювання зовнішньої торгівлі, посібники, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, наукова періодика та інші джерела інформації.

Інформаційною базою дослідження виступають аналітичні та статистичні дані та матеріали Міністерства фінансів України, Державної казначейської служби, Міністерства економічного розвитку та торгівлі України, Державної митної служби України, Державної податкової служби України, Державної служби статистики України та інші.

Наукова новизна роботи визначається комплексним дослідженням теоретичних і організаційних основ та прикладних аспектів застосування особливих видів мита для захисту від недобросовісної конкуренції національного товаровиробника та розробкою науково-практичних рекомендацій щодо удосконалення механізмів боротьби з нею в Україні на основі зарубіжного досвіду.

Структура роботи складається з вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел. Аналітична частина роботи представлена в 9 рисунках та 6 таблицях. Загальний обсяг роботи складає 67 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ МИТНО-ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ

1.1 Сутність та значення мита як основного інструмента регулювання ЗЕД

В умовах розвитку саме ринкової економіки та лібералізації міжнародної торгівлі мито є одним із основних засобів регулювання зовнішньоекономічної діяльності країни. За допомогою податків, таких як тарифи, країни контролюють свій імпорт і експорт певних товарів, забезпечують рівні умови між вітчизняними виробниками та іноземними конкурентами, виконують завдання, поставлені державою.

Чимало відомих учених-економістів досліджували питання сутності мита, порядку його застосування та регулювання. Це, зокрема, О. П. Гребельник[27], В. І. Дудчак та О. В. Мартинюк[36], Н. П. Кучерявенко[48], А. П. Румянцев, Ф. Л. Жорін[40], А. І. Крисоватий[47], Є. П. Бондаренко[16], І. І. Янжул, В. І. Фомичов, С. В. Ківалов та Б. А. Кормич[43], С. В. Халипов[86], І. В. Плішко[89], О. П. Кіреєв[42], А. І. Кредисов, С. С. Терещенко[83], а також російські дослідники О. Б. Сокольніков, І. І. Дюмулен та В. Г. Драганов[64].

Термін “мито” має декілька різних тлумачень. Більшість довідникових видань містить два визначення мита:

- 1) мито – це плата, яка справляється на користь держави в обмін на певні блага;
- 2) мито – це податок на товари, майно, цінності, які перевозять через державний кордон [38, с. 461].

А. Вагнер ми розрізняємо ці поняття в такий спосіб, а саме маємо справу з гонорарами, якщо загальна сума гонорару покриває лише операційні витрати цього Інституту чи менше. Якщо дохід від інституту перевищить певний рівень, надлишок виступатиме як монопольний прибуток. По суті, це податок. [17, с. 195].

У первинному тлумаченні слово “мито” (рос. пошлина, англ. duty) означає вид платежу, виробленого за надання конкретної послуги, з рівноцінним обміном і правом власності. Саме через описані особливості збори немає конкретної мети чи певного еквівалентного обміну, на відміну податків, є засобом покриття державних витрат загалом.

Сторінки економічної літератури XIX-XX ст. Оскільки це слово асоціюється з платою, виникають спірні питання щодо точності назви податку — митниці. Німецький фінансист Лоренц Штайн стверджував, що у Середні віки тарифи були просто зборами (використання доріг). для перевезення та/або продажу товарів, безпеки тощо) і не мали в ньому жодної цінності. Застосовуватиметься податок на споживання. Його співвітчизник Адольф Вагнер сказав: «Спочатку мито не було податком на споживання або оподатковувалося лише частково». [38, с. 25].

Традиційно мито визначається як один із видів утримуваного податку. Поповнення державного бюджету займає важливе місце у державній системі. Регулюючи іноземну валюту та обмежуючи ввезення іноземних товарів, захист та розвиток вітчизняного виробництва. Зокрема, такого погляду притримуються І. І. Янжул, Ф. П. Жорін, В. І. Фомичов [40, с. 248; 85, с. 141].

Вітчизняний науковець О. П. Гребельник пропонує більш конкретизоване визначення: “мито – це вид державного непрямого податку, який справляється з імпорту, експорту і транзиту товарів, торговельно-промислового прибутку, майна, цінностей і предметів, що перетинають кордон у визначених державою пунктах під контролем митних служб” [27, с. 156]. Інші економісти, зокрема, С.В. Халипов та І. В. Плішко, також відносять мито до непрямих податків, вказуючи на його участь у формуванні ціни товару [86, с. 131; 89, с. 99].

Сучасні російські вчені висувають різні концепції щодо економічного сенсу зобов'язань. Зокрема, російський дослідник В. Г. Драганов вважає, що тарифи слід розглядати як міжнародну диференціальну ренту, що виникає через відмінності у витратах внутрішнього виробництва в країнах, зумовлених різним рівнем економічного розвитку. Професійна підготовка та наукові досягнення [64, с. 284].

Такий погляд на суть мита підтримують інші вчені, зокрема О. Б. Сокольнікова. Вона зазначає, що «мито якраз і не може повністю підпадати під визначення податку, оскільки за своєю економічною природою воно є ціновою категорією, але використовується з метою вирівнювання затрат в ціні імпортованих та вітчизняних товарів ... , а також для фінансового забезпечення діяльності держави»[82, с. 27].

А. П. Румянцев зазначає, що мито – це податок, який стягується з товару під час перетинання митного національного кордону[80, с. 92].

О. Д. Василик визначає, що мито – це вид непрямого податку на товари і послуги, які переміщуються через митний кордон України[18, с. 213].

Своє визначення миту дає А. І. Крисоватий, зокрема, на його думку, мито – це податки, які стягуються митницями з товарів, що перевозяться через кордон[47, с. 278].

К. М. Владимиров та В. Ю. Бардачова також акцентують увагу на тому, що мито є непрямим податком, що стягується з товарів (інших предметів), які переміщуються через митний кордон, тобто ввозяться, вивозяться або проходять транзитом, і який включається до ціни товарів та сплачується за рахунок кінцевого споживача[21, с. 44].

Кучерявенко Н. П. зазначає, що мито – вид митного платежу, що стягується з товарів, що переміщуються через митний кордон держави (які ввозяться, вивозяться чи переміщуються транзитом)[48, с. 330].

Таким чином, можна визначити, що мито є непрямим податком, що стягується з товарів та інших предметів, які перетинають митний кордон країни [22, с. 29].

В Україні, на сьогодні, формування та застосування мита регламентується: Митним кодексом України від 13.03.2012 № 4495-VI[1], Законом України «Про митний тариф України», затвердженим постановою Верховної Ради України від 19.09.2013 № 584-VII[3], Декретом Кабінету Міністрів України «Про державне мито» від 21.01.1993 № 7-93[13] тощо.

Згідно ст. 271 Митного Кодексу України мито - це загальнодержавний податок, встановлений Податковим кодексом України та Митним Кодексом,

який нараховується та сплачується відповідно до Митного Кодексу, законів України та міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України[1].

Щодо функціонування митниці вчені дотримуються інших поглядів. Так, російський економіст І. І. Дюмульєн наголошував, що найважливішою функцією тарифів є створення вартісних бар'єрів, що підвищують ціни на іноземні товари, що поставляються на внутрішній ринок. Однак, роль тарифів у встановленні цін на цьому не закінчується. Іноді, створюючи різницю між світовими та внутрішніми цінами, імпорتنі тарифи дають змогу державним монополіям підвищувати ціни на вітчизняні товари для отримання додаткового прибутку. [37, с. 37-38].

О. П. Кіреєв виділяє три основні функції мита:

- фіскальну, оскільки мито є однією із статей дохідної частини бюджету;
- протекційну, котра відноситься до імпортного мита, оскільки з його допомогою держава захищає вітчизняних виробників від небажаної іноземної конкуренції;
- збалансовуючу, яка відноситься до експортного мита, що встановлюється з метою запобігання небажаного експорту товарів, внутрішня ціна яких нижча за світові ціни [42, с. 204].

О. П. Гребельник розрізняє п'ять функцій мита – регулятивну, фіскальну, захисну, політичну та стимулюючу(рис. 1.1).

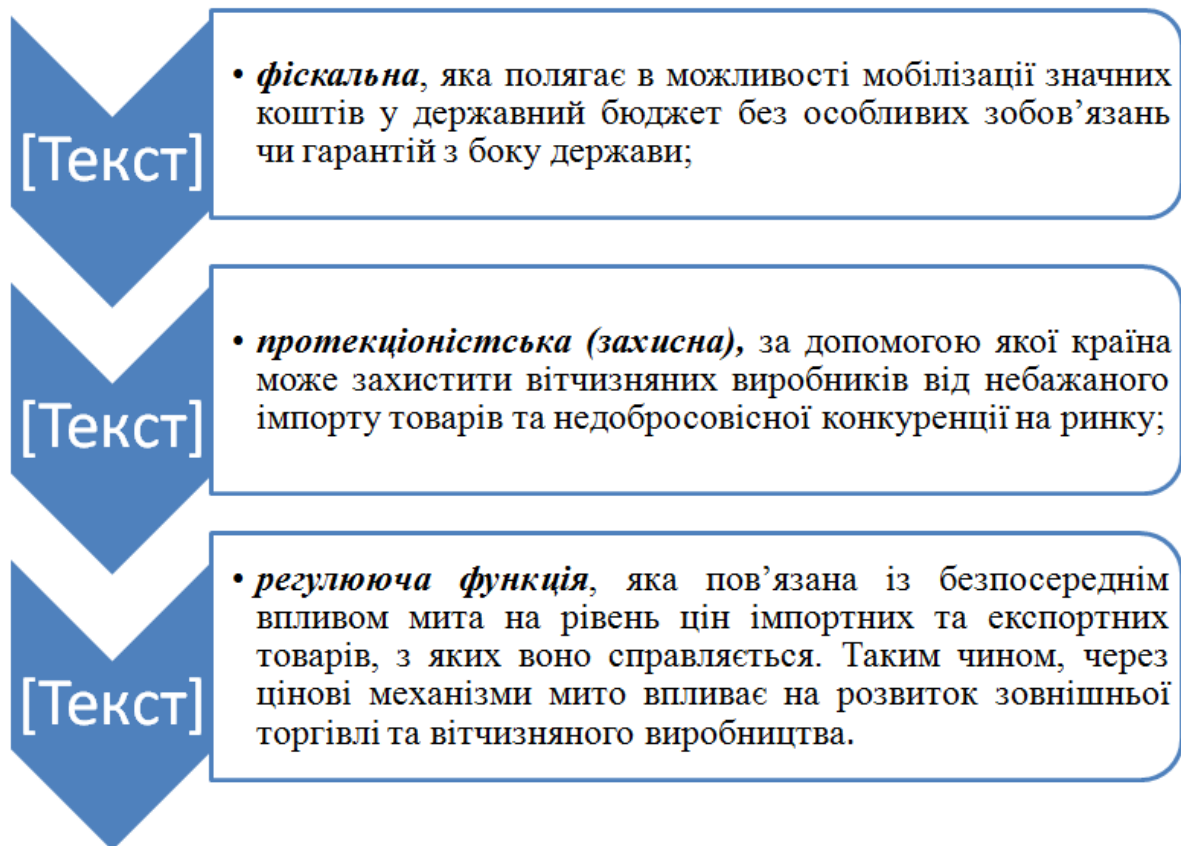

Рис. 1.1 Основні функції мита за О. П. Гребельником[26]

Вітчизняний дослідник С. С. Терещенко зазначає, що податки на ввезення виконують такі функції:

- оптимізація товарної структури імпортованих товарів за рахунок формування диференційованих тарифних ставок.
- впливати на ціноутворення імпортованих товарів та захищати внутрішні індекси цін [83, с.185-186].

Як описано вище, є різні погляди на розподіл основних функцій тарифів. Проаналізувавши погляди економістів, можна назвати такі основні риси тарифів: (рис. 1.2):

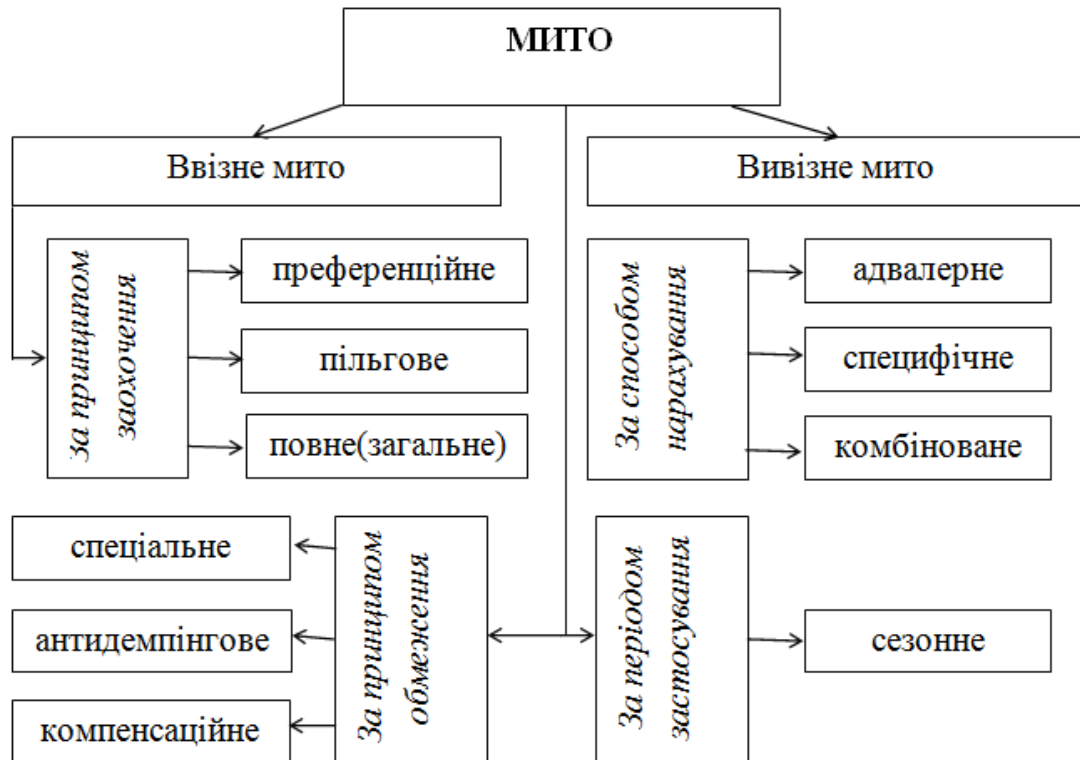

Рис. 1.2 Функції мита

Функція тарифів реалізується за допомогою проведення державами певної економічної політики та відображається у відповідних кількісних та якісних показниках. Наприклад, тариф набуває певного фінансового значення, яке може бути виміряно абсолютними показниками (розміром доходів бюджету за певний період часу) або відносними показниками (такими, як відношення обсягу імпорту до величини ввізного мита). Тарифи набули не лише певного політичного значення, а й певного значення як інструмент регулювання зовнішньої торгівлі, внутрішнього виробництва та споживання.

Відповідно до Митного Кодексу України мито поділяється на такі види(рис. 1.3):

- 1) ввізне мито;
- 2) вивізне мито;
- 3) сезонне мито;
- 4) особливі види мита: спеціальне, антидемпінгове, компенсаційне[1].

Рис. 1.3 Види мита[1]

Ввізне мито встановлюється на товари, що ввозяться на митну територію України. Вивізне мито встановлюється законом на українські товари, що вивозяться за межі митної території України[1, Стаття 272, 273].

Ввізне (імпортне) мито є диференційованим:

- пільгові ставки ввезення саме поширюються на товари та інші предмети, що походять з країн, що входять до того митного союзу з Україною або утворюють спеціальну митну зону з Україною, щодо яких застосовуються ці спеціальні пільгові тарифи відповідно до міжнародних договорів за участю України. Зобов'язання, передбачені тарифом України під час встановлення режиму;

- товари та інші предмети з країн чи економічних спілок, які ухвалили найбільш сприятливий державний режим в Україні. Це означає, що зовнішньоекономічні суб'єкти цих країн чи спілок отримують прибуток з погляду тарифів. Відсотки за ними встановлюються у рамках Спеціальної

пільгової тарифної системи та оподатковуються пільговими ставками ввізного мита, передбаченими тарифними ставками України.

- до решти цих товарів та інших предметів застосовуються повні (загальні) ставки ввізного мита, передбачені Митним тарифом України[3].

На окремі товари законом може встановлюватися саме сезонне мито на строк не менше 60 та не більше 120 послідовних календарних днів з дня встановлення сезонного мита[1, Стаття 274].

Захищати економічні інтереси саме України та українських товаровиробників у випадках, передбачених законодавством України (крім випадків, коли інше передбачено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України); Таким чином, всі товари, що ввозяться та вивозяться на митну територію України, можуть застосовуватися спеціальні тарифи, незалежно від інших видів тарифів:

- 1) спеціальне мито;
- 2) антидемпінгове мито;
- 3) компенсаційне мито.

Особливі види мита встановлюються на підставі рішень Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі про застосування антидемпінгових, компенсаційних або спеціальних заходів, прийнятих відповідно до законів України "Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту"[4], "Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту"[5], "Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну"[6].

Спеціальне мито – це такий вид мита, рівень ставок якого встановлюється саме на більш високому рівні в порівнянні зі звичайним як міра захисту внутрішнього ринку від надмірного імпорту.

Спеціальне національне мито застосовується:

- 1) як засіб захисту саме національного товаровиробника, у разі якщо товари ввозяться на митну територію України в обсягах та/або за таких умов, що їх об'єм ввезення заподіює або створює загрозу заподіяння значної шкоди національному товаровиробнику;

2) як заходи у відповідь на дискримінаційні та/або саме недружні дії інших держав, митних союзів та економічних угруповань, які обмежують ту реалізацію законних прав та основних інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України;

3) як основний запобіжний засіб щодо учасників зовнішньоекономічної діяльності, які часто порушують національні інтереси у сфері зовнішньоекономічної діяльності;

4) як засіб захисту основних українських виробників[1].

Антидемпінгове мито встановлюється відповідно до Закону України "Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту" у разі ввезення на митну територію України товарів, які є об'єктом демпінгу, що заподіює шкоду або створює загрозу заподіяння шкоди національному товаровиробнику[4].

Схоже визначення антидемпінгового мита дає науковець Ківалов С. В.: «Антидемпінгове мито – це мито, що застосовується у випадку ввезення на територію країни товарів по ціні більш нижчій, чим їх нормальна ціна в країні експорту, якщо такий імпорт наносить шкоду місцевим підприємцям подібних товарів або перешкоджає організації і розширенню національного виробництва таких товарів»[43, с. 145]

Антидемпінгове мито – це саме вид ввізних митних тарифів, які забезпечують основний захист внутрішнього ринку країни від ввезення різних товарів за демпінговими цінами [38, с. 107]

А. Г. Бидик зазначає, що антидемпінгове мито представляє собою додаткове імпортне мито, яким обкладаються товари, що експортуються за цінами, нижчими за реальні ціни світового ринку або внутрішні ціни країни, що імпортує товар, при самотійному демпінгу[15, с. 5].

Компенсаційне мито встановлюється відповідно до Закону України "Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту" у разі ввезення на митну територію України товарів, які є об'єктом субсидованого імпорту, що заподіює шкоду або створює загрозу заподіяння шкоди національному товаровиробнику[5, с.275].

Компенсаційне мито – різновид митних тарифів, які завдяки підвищеним розмірам забезпечують вирівнювання умов продажу внутрішніх та імпортованих товарів компенсацією різниці в цінах і є формою захисту внутрішнього ринку[38, с. 802-803].

Е. Феделеш розглядає різні антидемпінгові, компенсаційні та спеціальні мита як засіб тарифного регулювання, адже вони «носять податковий характер, вони не є платою за послуги або різновидом штрафу, і саме сплачуються незалежно від інших видів мита»[84 с. 77-81].

Таким чином, спеціальні види зобов'язань мають тимчасовий характер, застосовуються за рішенням уповноваженого державного органу, мають виборчий та одномоментний характер дії. Основними ознаками антидемпінгових, компенсаційних та спеціальних тарифів є: (рис. 1.4):

Рис. 1.4 Ознаки особливих видів мита

В Україні застосовуються такі види ставок мита:

1) адвалерна - у відсотках до встановленої статтею 279(База оподаткування митом) МК України бази оподаткування;

2) специфічна - у грошовому розмірі на одиницю бази оподаткування, встановлену статтею 279 Митного Кодексу України;

3) комбінована, що складається з адвалерної та специфічної ставок мита[1].

За ступенем заохочення саме імпорту ввізне мито диференціюється за наступними видами: преференційне, пільгове, повне.

Преференційні тарифи – це зобов'язання, встановлені державами для створення режиму, особливо сприятливого для однієї чи кількох держав при ввезенні всіх чи певних груп імпорتنих тарифів. Пільгові тарифи надаються на взаємній або односторонній основі, але не поширюють принцип найбільшого сприяння на треті країни. Це зобов'язання широко використовується у країнах із розвинутою ринковою економікою.

Основний рівень преференційних тарифів, що надаються країнам з розвинутою промисловістю на товари з країн, що освоюють низку імпорتنих товарів з найменш розвинених країн, в основному здійснюється на безпечній основі, інакше на регулярній основі. У відсотках стягуватиметься мито. Плата, у принципі як у готівковій так безготівковій формі.

В Україні саме пільгові тарифи застосовуються до товарів та інших предметів із країн, які входять до митного союзу з Україною або утворюють з Україною спеціальну митну територію України.

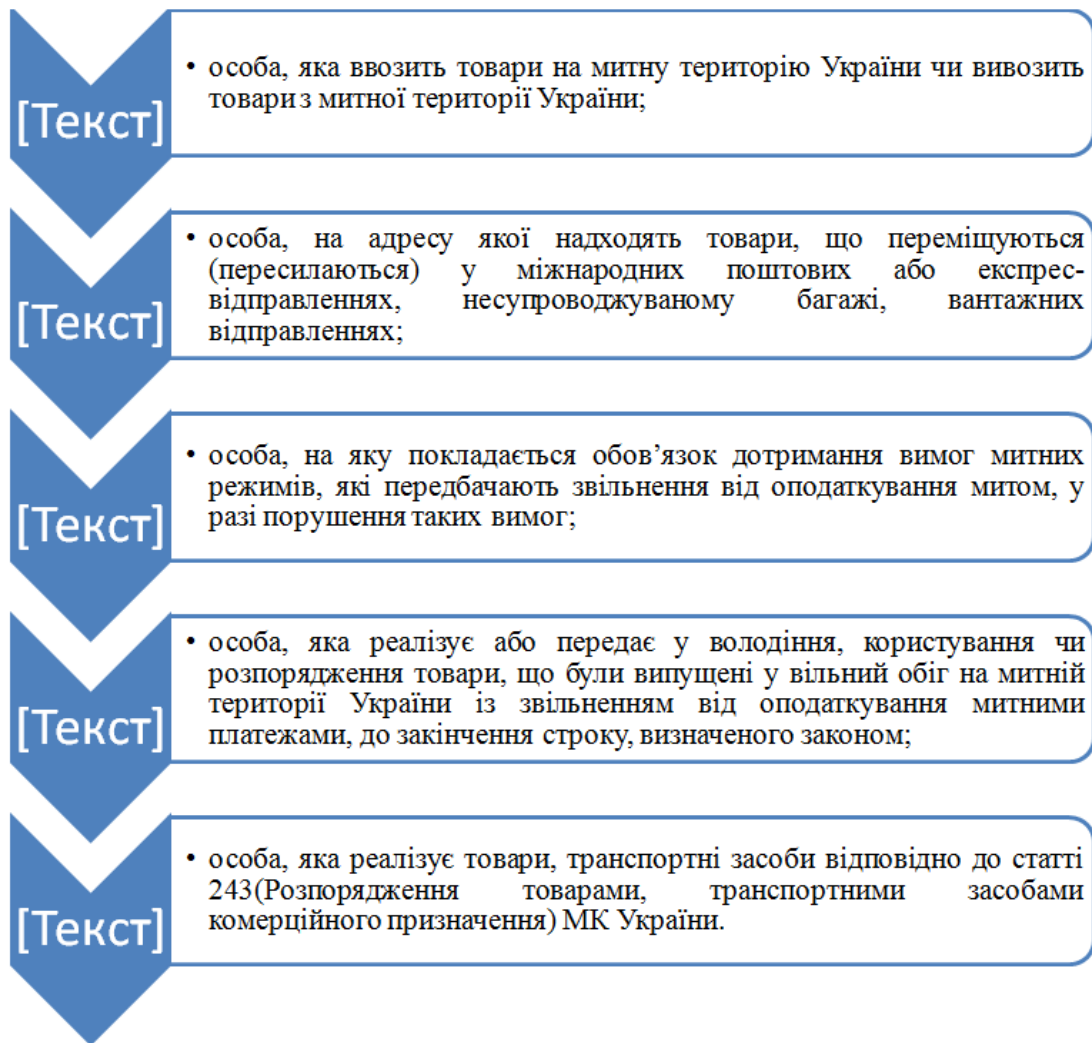
У зв'язку з відсутністю переліку низки країн, товари яких підлягають преференційним різним тарифним режимам, та міжнародних договорів про створення саме митних спілок чи спеціальних тарифних зон, пільгові тарифні ставки, зазначені у Тарифних ставках, наразі не застосовуються в Україні. [3].

Що ж таке преференція – це зобов'язання щодо створення системи, яка максимально буде стимулювати імпорт товарів із країн та економічних спілок, з якими Україна має різні торговельно-економічні угоди. Іноземні суб'єкти господарювання саме в цих країнах або союзниках тому мають різні пільгові тарифні ставки.

Наразі існує великий список країн, з якими Україна уклала торговельно-економічні угоди та пропонує саме найбільш вигідні країни чи режими держави. Пільгова ставка ввізного мита застосовується до різних товарів та інших предметів, що походять з низки країн, включених до переліку, що ввозяться на митну територію.

Повні тарифи — це тарифи, що застосовуються до товарів, що походять з країн, що не включені до переліку низки країн, які уклали торговельно-економічні угоди з положеннями саме про вільну торгівлю, режим найбільшого сприяння або національний режим. Те саме стосується основних товарів, для яких не встановлено країну походження.

Платниками податку, згідно Митного кодексу є (рис. 1.5):

Рис. 1.5 Платники мита[1]

Відповідно до статті 277 МК України об'єктами оподаткування митом є:

1) товари, митна вартість яких перевищує еквівалент 100 євро, що ввозяться на митну територію України або вивозяться за межі митної території України підприємствами, крім випадків, передбачених статтею 234 (Оподаткування митними платежами товарів, що переміщуються (пересилаються) у міжнародних поштових та експрес-відправленнях) МК України;

2) товари, що ввозяться(пересилаються) на митну територію України в обсягах, які підлягають оподаткуванню митними платежами відповідно до статті 234(Оподаткування митними платежами товарів, що переміщуються (пересилаються) у міжнародних поштових та експрес-відправленнях) та розділу XII(особливості пропуску та оподаткування товарів, що переміщуються (пересилаються) через митний кордон України громадянами) МК України, а також розділів V та VI Податкового кодексу України[1; 2];

3) товари, а також транспортні засоби, що реалізуються відповідно до статті 243 МК України.

Таким чином, ми можемо зробити висновок про важливу роль тарифів таким чином:

- створення вартісних різних бар'єрів, які підвищують ціни на товари;
- створити умови щодо та для інтеграції країни у світовий економічний простір;
- державне стимулювання саме розвитку окремих секторів економіки чи великої промисловості;
- наявність різних додаткових коштів саме на покриття бюджету;
- захистити економіку країни від недобросовісної та небажаної конкуренції.

Також, важливо враховуючи типологію тарифів за багатьма національними різними класифікаційними функціями, ключовий перелік видів забезпечує їх достатню гнучкість та маневреність різних тарифів та тарифних інструментів при реалізації країнами відповідної національної зовнішньоекономічної політики. Сприяти підвищенню ефективності реалізації фінансового та регуляторного потенціалу тарифів

1.2. Організаційно-правові засади митно-тарифного регулювання

Кожна країна регулює зовнішньоекономічну діяльність для забезпечення національної безпеки та захисту національних інтересів. Хоча діяльність національних органів з регулювання зовнішньої торгівлі здійснюється практично у всіх країнах світу, її обсяг, форми та методи, конкретні цілі та завдання відрізняються від країни до країни залежно від їх масштабів та становища в сучасному світі. зовнішньої та внутрішньої політикою країни. Кожна країна має певні особливості валютного регулювання.

Митно-тарифне регулювання саме зовнішньоекономічної діяльності на початковому етапі займає одне з пріоритетних місць у державному регулюванні національної економіки. Основною метою цього регламенту є саме ретельний аналіз зовнішньоекономічної діяльності країни, сприяння розвитку саме торговельних відносин з іншими учасниками міжнародної торгівлі, підтримка основних власних виробників, стимулювання різного експорту, захист внутрішнього товарного ринку.

Митно-тарифне регулювання є сукупність заходів, які впливають міжнародну торгівлю, реалізованих шляхом запровадження і застосування тарифів, закріплених як тарифних ставок, як найважливішого інструменту митно-тарифного регулювання імпортно-експортних операцій та коштів. [75, с. 49]. Наведене вище визначення є досить вузьким, а В. Хомутенко та І. Луценко дають ширше розуміння терміна. Митна вартість товарів, класифікація товарів з метою повноти митного збору» [87, с. 45].

Дослідженням митної системи загалом і митно-тарифного регулювання зокрема, у своїх працях розглядали О. П. Борисенко, О. П. Гребельник[26; 27], В. І. Глухова, Т. А. Крушельницька, Ю. В. Любива, Т. М. Рева, І. А. Чекмасова, Л.Г. Шемаєва, А. І. Луцик[51], І. А. Гуцул[30;31], С. Д. Герчаківський[54] та ін..

Згідно зі статтею 1 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність», митне регулювання – це «...регулювання питань, пов'язаних із установленням мит та інших податків, що справляються при переміщенні

товарів через митний кордон України, процедурами митного контролю, організацією діяльності органів митного контролю України»[7].

Більш точне визначення саме митно-тарифного регулювання подається в економічній енциклопедії за редакцією вченого С. В. Мочерного, де воно розглядається як комплекс митних заходів держави, що використовуються в процесі регулювання зовнішньої торгівлі[38, с. 295].

У Митному кодексі України відсутнє саме чітке визначення поняття «митне регулювання», проте описані принципи митного регулювання(ст. 4), зокрема:

- виключної юрисдикції України на всій її митній території;
- виключної компетенції національних митних органів України щодо здійснення митної справи;
- законності, та відповідності;
- єдиного порядку переміщення товарів і транспортних засобів через національний митний кордон України;
- системності роботи;
- ефективності роботи;
- додержання прав й охоронюваних законом інтересів як фізичних так і юридичних осіб;
- гласності та прозорості національного законодавства [1].

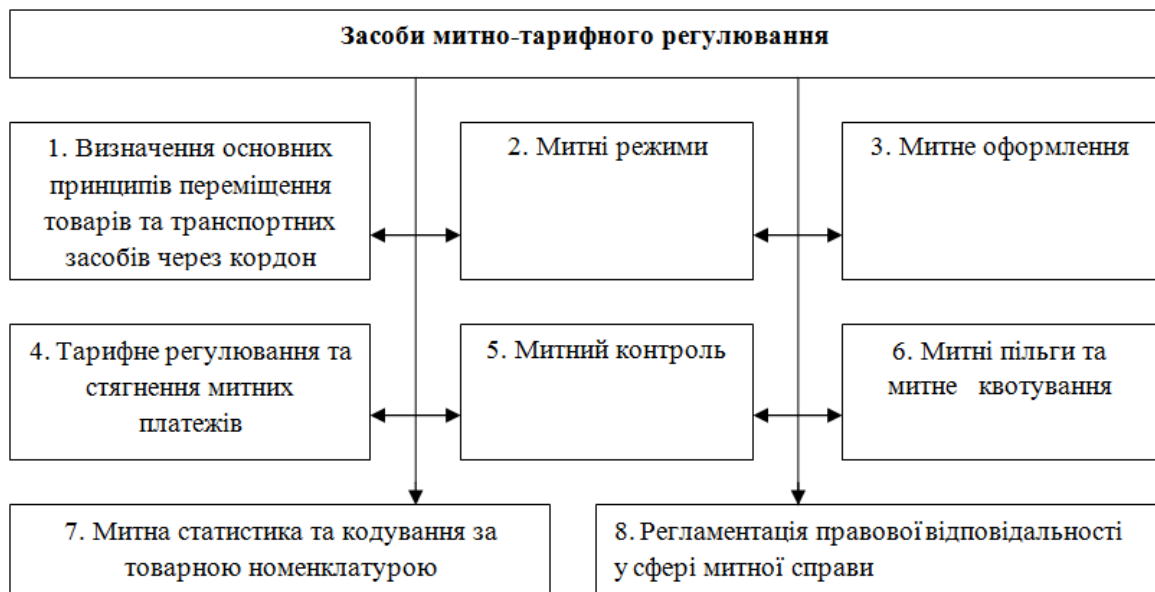
Митне регулювання саме стосується питань, що пов'язані із встановленням різних мит та митних зборів, процедур митного контролю, організацією діяльності різних органів митного контролю України.

Всі процедури по переміщенню національних товарів є областю митного регулювання, і забезпечують інтереси держави та її громадян, визначені внутрішнім законодавством країни(рис. 1.6).

Основною метою митного регулювання в державі являються саме економічні інтереси, які в свою чергу забезпечують:

- захист національного товарного ринку та ринку послуг, а також стимулювання розвитку національної економіки;

- сприяння структурній національній перебудові національного господарства та реалізації завдань економічної політики держави;
- використання інструментів митного контролю як засобу регулювання товарообміну і виконання інших завдань економічної політики на території країни;
- участь у реалізації торгово-політичних завдань із захисту національного ринку товарів та послуг.

Рис. 1.6 Структура засобів митно-тарифного регулювання

Митниця та митні відносини саме стимулюють розвиток вітчизняної економічної системи та позитивно впливають на стабілізацію саме вітчизняної економіки. Це робиться для прискорення чи стримування іноземної конкуренції, стимулювання чи стримування процесу іноземних інвестицій та захисту вітчизняних виробників чи внутрішнього ринку, що в свою чергу сприяє ефективності вітчизняного виробництва.

На новому етапі митні відносини припускають взаємодію і взаємообумовленість митно-тарифних методів, регулюючих саме зовнішню торгівлю держави, оскільки економіки країн світу взаємозалежні.

Суб'єктами національних митно-тарифних відносин країни являються:

- групи країн, міжнародні організації, а також транснаціональні компанії;

- більшість юридичні особи (підприємства й організації, зареєстровані як суб'єкти господарювання);
- фізичні особи, а саме (громадяни окремої країни, іноземні громадяни, особи без громадянства).

Митниця та митні регулятори є основними інструментами зовнішньоекономічної політики. Вони мають багато функцій. Насамперед вони є універсальними інструментами регулювання міжнародних економічних відносин незалежно від конкретної форми відносин. Вони працюють у різних галузях економіки, таких як міжнародна торгівля товарами чи послугами, спільні підприємства, міжнародна науково-промислова кооперація [26, с. 114].

Насамперед вони використовуються в ринковій моделі управління. Митниця та митні органи захищають економічний суверенітет країни перед посиленням іноземної конкуренції на внутрішньому ринку. Це також допомагає швидко усувати дисбаланси з конкретними товарними потоками чи з конкретними країнами чи групами країн.

При цьому митно-тарифні регулятори є основою для створення відповідних механізмів регулювання та управління світогосподарськими відносинами як на національному, так і на міжнародному рівні. О. П. Грезельник пропонує розглядати систему тарифів та тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності на п'яти рівнях. (табл. 1.1).

Автори стверджують, що у певні моменти у розвитку міжнародних економічних відносин той чи інший суб'єкт домінуватиме, з розвитком митної справи та митного регулювання. Якщо ці суб'єкти макrorівня не керують системою митно-тарифного регулювання, то з деякою регулярністю активну роль грають суб'єкти мікро-або мезорівня. Це проявляється у пошуку економічними агентами шляхів прямої мінімізації тарифних платежів на мікрорівні за прямого лобіювання економічних інтересів окремих галузей на мезорівні країни. На цьому етапі процес вступає у суперечність із різними загальноекономічними інтересами держави. [28, с. 129].

Таблиця 1.1

Рівні системи митно-тарифного регулювання[28]

Рівень	Основний зміст
Мікрорівень	Рівень суб'єктів господарювання як юридичних, так і фізичних осіб — це підприємства, фірми, організації, які експортують чи імпортують товари, предмети, послуги.
Мезорівень	Рівень різного виду національних, галузевих і регіональних об'єднань. Це, насамперед, міністерства і відомства, які безпосередньо здійснюють регулювання зовнішньоекономічних відносин (Міністерство економіки, Національний банк України, Антимонопольний комітет України, Міжвідомча комісія з міжнародної торгівлі), а також міністерства та відомства, які відіграють досить активну роль, особливо, що стосується питань тарифного регулювання експорту чи імпорту.
Макрорівень	Рівень держави. Основними суб'єктами цього рівня є, безперечно, уряд країни та парламент.
Метарівень	Становлення митно-тарифних пріоритетів у процесі міжнародної регіональної інтеграції. Особливо це стосується співпраці митних органів на стадії створення і розвитку митних союзів.
Мегарівень	Рівень міжнародних об'єднань, організацій. Це, насамперед, Генеральна асоціація з тарифів і торгівлі (ГАТТ), Світова організація торгівлі (СОТ), Міжнародна торгова палата, Конференція ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), Міжнародний валютний фонд, Всесвітня митна організація.

Створення відповідної правової бази є однією з важливих умов успішної та ефективної зовнішньоекономічної діяльності України та її регулювання.

На сьогодні, актуальним є аналіз систем митного та пов'язаного з митницею правового регулювання, які створюють правові поля, що забезпечують або, навпаки, перешкоджають реалізації економічних інтересів суб'єктів у сфері міжнародних економічних відносин.

Основним завданням правового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності є саме створення сприятливого правового середовища для реалізації тих економічних інтересів суб'єктів у сфері зовнішньоекономічних відносин.

Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності саме включає у собі систему нормативних актів у різних галузях, а також у межах яких здійснюється практика.

Ця система представлена:

- міжнародними правилами та нормами, підписаними й ратифікованими Україною, міжнародними договорами України з іншими країнами. Навіть у тому разі, коли міжнародні акти і не є підписаними, приймаються всі міри, щоб їх дотримувались, або, у крайній мірі, грубо не порушували;
- національним законодавством про вітчизняну ЗЕД яке представлене законами, кодексами, а також підзаконними актами.

Правові норми, що регулюють зовнішньоекономічну діяльність, утворюють особливий комплекс, що включає як міжнародні, і внутрішньодержавні правові норми. Цей комплекс характеризується як низка пов'язаних ієрархій та підлеглих міжнародних та внутрішньодержавних правових норм, які взаємодіють один з одним у структурній частині, що регулює зовнішньоекономічні відносини України.

У цьому митно-тарифні норми грають значної ролі у системі правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Це стосується саме функцій, що виконуються митницею та митними регуляторами з обслуговування міжнародних економічних відносин.

Митниця та митні стандарти, що є складовими формування правових механізмів функціонування підприємств у сфері зовнішньоекономічних зв'язків, можуть мати як спеціальний, так і загальний характер. Те саме стосується і нормативних документів, але акти загального характеру мають окремі норми, розроблені спеціально для митної справи та митних відносин.

Таким чином, загалом нормативні акти, які регулюють цей вид взаємовідносин, можна умовно розділити на такі групи:

- Першу становлять правові норми загального характеру: Декларація про державний суверенітет України, яка започаткувала правову норму про самостійне створення Україною власної митної системи (Розділ VI) та національна Конституція України, якою регламентуються положення щодо захисту суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки і встановлюється конституційна норма, згідно з якою засади зовнішніх відносин, зовнішньоекономічної діяльності, митної системи визначаються винятково законами України.

- до другої належать акти, в яких закріплені основні принципи організації і напрями здійснення митно-тарифної політики України. Насамперед, це Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність»[7] та Митний кодекс України[1]. Саме ці нормативні документи визначають основні правові засади функціонування митної системи України, головні напрямки діяльності митної політики країни; систему національних органів державного регулювання митної справи.

Таким чином, «Закон про зовнішньоекономічну діяльність» України поширюється на всі види зовнішньоекономічної діяльності в Україні, у тому числі на спеціалізацію та кооперацію у сферах зовнішньоекономічної діяльності, економіки, науково-технічного співробітництва, виробництва, науки та техніки, економіки. правові норми. Відносини у таких сферах, як будівництво, перевезення, транспортні, страхові, розрахункові, кредитні та інші банківські операції, надання різних послуг в країні.

Митний кодекс України визначає основні принципи організації та діяльності митної служби України та регулює економічні, організаційно-правові, кадрові та соціальні аспекти щодо діяльності митної служби України. Кодекс спрямований на забезпечення захисту вітчизняних економічних інтересів України, створення сприятливих умов для розвитку економіки, захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання та громадян, забезпечення дотримання законодавства України про мито.

Основою третьої групи є кодифіковані нормативні акти, зокрема Закон України про тарифні ставки [3], який фактично регулює митну політику

України. Він визначає порядок митного оподаткування, методологію та пов'язані з цим дії саме суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. До цієї групи входять національні постанови і накази КМУ з питань організації та регулювання митних операцій різного роду. Здійснення спільного керівництва митними операціями. Встановити тарифи, митні збори та збори за митні послуги. Координація діяльності міністерств, державних комітетів та відомств України у сфері митної справи.

- Четверта група – законодавство щодо регулювання практики у сфері митного оформлення та митних відносин. Саме це найчисельніша група нормативних документів, що регулюють широкий спектр правовідносин. Постанови, інструкції та розпорядження в основному приймаються та видаються Державною митною службою України. Це стосується питань митної справи та валютного митного регулювання. Такі нормативно-правові акти (спільні накази, інструкції, положення) зазвичай стосуються перевезення та оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон України, роботи пунктів пропуску, організації боротьби з митними правопорушеннями тощо. Це пов'язано із спільними заходами.

Запропонована класифікація законодавчих актів дає змогу чітко розмежувати сферу дії цих нормативних актів. Так, Закон про митницю саме регулює питання, пов'язані із процесом формування всієї вітчизняної митної системи. Тобто ці національні питання в принципі не підлягають міжнародним переговорам, а їхня сфера — внутрішньодержавне право. Хоча можливість гармонізації не виключена, вона ґрунтується на національних правилах щодо митних операцій різних країн та багатосторонніх національних міжурядових та інших угод, що спрощують митні процедури.

Митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності є класичний економічний метод регулювання саме зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) з використанням таких інструментів, як тарифні ставки, класифікація товарів за товарною номенклатурою зовнішньоекономічної діяльності, детермінація. Застосовується в Україні. Застосування країни

походження та митної вартості товару, а також митних пільг та преференцій системи.

Тарифні ставки є найважливішим інструментом тарифного регулювання імпорتنих та експортних операцій, що переміщуються через митний кордон України. Тарифна ставка України відповідно саме до законодавства України є переліком ставок ввізного мита, організований згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності, що застосовуються до різних товарів, що ввозяться на митну територію України. Тарифні ставки встановлюються Верховною Радою України шляхом ухвалення законів.

У тарифній сітці товари класифікуються за походженням (промислові, рослинні, мінеральні та ін.) та ступенем переробки (сировина, напівфабрикати, готова продукція). Тарифна ставка відображається саме для кожного продукту. Тарифна ставка може розглядатися як національна конкретна тарифна ставка. Це застосовується при ввезенні чи вивезенні певних основних товарів на митну територію країни [3].

У більш широкому значенні тарифні ставки є одночасно засобом забезпечення саме дотримання зовнішньоторговельної політики країни та інструментом регулювання внутрішнього ринку країни за її взаємодії із зовнішніми ринками. Ми визначили групу товарів, засоби регулювання зовнішньої торгівлі, які термінологічно визначаються як «тарифне» регулювання.

Залежно від напрямку регулювання руху товарів тарифні ставки поділяються на дві основні групи: експортні тарифні ставки та імпорتنі тарифні ставки. Ставка експортного тарифу (експортний податок) є інструментом регулювання вивезення товарів із митної території країни. Здебільшого використовується регулювання експорту окремих товарів, зазвичай, напівфабрикатів і сировини, регулювання рівня пропозиції таких товарів вітчизняного виробництва, і навіть для поповнення державного бюджету. Ставка ввізного тарифу (ввізне мито) є інструментом регулювання ввезення митну територію країни різних товарів іноземного виробництва.

Наступним методом валютного регулювання визначення митних оцінок. Відповідно до ст. 49 Митного кодексу України митною вартістю товарів, що переміщуються через митний кордон України, є вартість товарів, що використовуються для митних цілей, та вартість, яка фактично сплачена або підлягає сплаті за ці товари виходячи з митної ціни [1].

Відомості про митну вартість товарів використовуються для:

- 1) нарахування різних митних платежів;
- 2) застосування інших та основних заходів державного регулювання зовнішньо-економічної діяльності України;
- 3) ведення актуальної митної статистики;
- 4) розрахунку правильного податкового зобов'язання, визначеного за результатами документальної перевірки.

Визначення митної вартості товарів, які ввозяться в Україну відповідно до митного режиму імпорту, здійснюється за такими методами(ст. 57 Митного Кодексу України):

- 1) основний - за ціною договору (контракту) щодо товарів, які імпортуються (вартість операції);
- 2) другорядні:
  - а) за ціною договору щодо ідентичних товарів;
  - б) за ціною договору щодо подібних (аналогічних) товарів;
  - в) на основі віднімання вартості;
  - г) на основі додавання вартості (обчислена вартість);
  - г) резервний.

Основним методом щодо визначення митної вартості товарів, що ввозяться на митну територію України за митною системою імпорту, є перший метод - ціна контракту (транзакційні витрати). Кожен наступний метод застосовується лише тому випадку, якщо митна вартість товарів може бути визначено із застосуванням попереднього методу.

Країна походження товарів як елемент митно-тарифного регулювання визначається з метою застосування митних та нетарифних заходів регулювання

ввезення товарів на митну територію України та вивезення товарів з митної території України. Забезпечити облік товарів у статистиці зовнішньої торгівлі.

Країною походження товару вважається країна, в якій товар був повністю вироблений або підданий достатній переробці відповідно до критеріїв, встановлених розділом XII Митного Кодексу[1]. При цьому під країною походження товару можуть розумітися група країн, митні союзи країн, регіон чи частина країни, якщо є необхідність їх виділення з метою визначення походження товару.

Товарами, повністю виробленими у країні, вважаються:

1. ті корисні копалини, видобуті на її території або в її територіальних водах, або на її континентальному шельфі і в морських надрах, якщо країна має виключне право на розробку цих надр;
2. рослинна продукція, яка вирощена та зібрана на її території;
3. живі тварини, що народилися і саме вирощені в цій країні;
4. продукція, одержана від тварин, вирощених у цій країні;
5. продукція мисливського, рибальського та морського промислів;
6. продукція морського промислу, видобута та (або) вироблена у Світовому океані суднами цієї країни;
7. вторинна сировина та відходи, які є результатом виробничих та інших операцій, здійснених у країні;
8. продукція високих технологій, одержана у відкритому космосі на космічних кораблях, що належать цій країні чи орендуються нею;

Митні пільги є важливим інструментом митного та митного регулювання. Митне звільнення – встановлене законом звільнення (повне або часткове) від сплати мита особи, яка переміщає товари чи інші предмети через митний кордон. Митні пільги саме можуть бути також взаємними або односторонніми щодо товарів, що переміщуються через митний кордон, у вигляді повернення раніше сплачених митних платежів, звільнення від сплати національних митних платежів, зниження тарифних ставок, встановлення пріоритетних квот на ввезення. Визначається як встановлений прибуток. (експорт) товарів.

Митним Кодексом України встановлюються тарифні пільги. Відповідно до ст. 334 МК — тарифні пільги (тарифні преференції) — це пільги, що надаються Україною у процесі реалізації її зовнішньоекономічної політики на умовах взаємності чи в односторонньому порядку щодо товарів, які переміщуються через митний кордон України, такі як звільнення від справляння мита, зниження ставок мита або встановлення тарифних квот на ввезення товарів. Встановлення преференцій у рамках митного союзу або зони вільної торгівлі має свої підстави, порядок та правила. Так, звільнення від справляння мита, зниження ставок мита або застосування тарифних квот на преференційне ввезення товарів, які походять з держав, що утворюють разом з Україною митний союз або зону вільної торгівлі, встановлюється на підставі відповідних міжнародних договорів України[1].

Таким чином, митно-тарифне регулювання є одним з найбільш широких та ефективних економічних інструментів регулювання зовнішньоекономічних зв'язків та захисту національних економік від зовнішніх впливів, що обурюють. В Україні вже створено необхідну нормативно-правову базу для регулювання зовнішньоекономічної діяльності в цілому та митно-тарифної діяльності зокрема. Проте ефективне та дієве функціонування механізмів митно-тарифного регулювання неможливе без удосконалення нормативно-правової бази, необхідної для їх регулювання. Також налагоджувати та поглиблювати економічне співробітництво із закордонними партнерами шляхом укладання двосторонніх та багатосторонніх договорів у даній сфері, щоб уникнути можливих протиріч при митно-тарифному регулюванні зовнішньоекономічної діяльності. Повинна бути розроблена правова база за таку співпрацю.

Митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності є класичний економічний метод регулювання зовнішньоекономічної діяльності з використанням таких інструментів, як тарифні ставки, класифікація товарів за товарною номенклатурою зовнішньоекономічної діяльності, визначення країни походження. Застосовується в Україні та митних вартість товарів, а також застосування системи митних пільг та преференцій

Висновки до 1 розділу

1. Тарифи займають важливе місце у системі інструментів національного регулювання економіки. Згідно з міжнародним правом, це єдиний законний загальновизнаний податок на зовнішню торгівлю. Наявність тарифів у податковій системі майже кожної країни наголошує на їх унікальній важливості як економічного інструменту валютного регулювання.

2. Результатами дослідження спірного питання щодо природи зобов'язань є у широкому значенні тарифи — це непрямі податки, які стягуються митними органами з товарів, що перетинають митний кордон країни.

3. Проаналізувавши погляди економістів, можна назвати такі основні функції тарифів: фіскальну, протекціоністську (захисну) і регулюючу функції.

4. Країни вживають спеціальних обмежувальних заходів для захисту своїх внутрішніх ринків від недобросовісної конкуренції. В Україні на практиці одним із таких засобів обмеження є зобов'язання особливого роду.

5. Митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності цьому етапі займає одне з пріоритетних місць у державному регулюванні економіки нашої країни. Мито та митне регулювання - це сукупність заходів та інструментів, що впливають на міжнародну торгівлю, що реалізуються шляхом запровадження та застосування фіксованих тарифів у вигляді тарифних ставок, як найважливішого інструменту тарифно-митного регулювання імпортно-експортних операцій .

6. Правове регулювання зовнішньої торгівлі включає систему нормативних актів у різних галузях, у межах яких і яких ґрунтується практика. Ця система представлена міжнародними правилами та положеннями, підписаними та ратифікованими Україною, міжнародними договорами між Україною та іншими країнами, а також внутрішньодержавним законодавством про зовнішню торгівлю у вигляді законів, постанов та підзаконних актів.

7. Митні та митні правила зовнішньої торгівлі регулюють тарифні ставки, класифікацію товарів за товарною номенклатурою зовнішньоекономічної діяльності, визначення країни походження та митної вартості товарів, застосування митних пільг та преференційних режимів.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МИТА В УКРАЇНІ

2.1 Фіскальне значення застосування мита для бюджету країни

Як згадувалося у попередньому питанні, однією з ключових функцій митниці є фіскальна функція. У науковій літературі з зазначених питань сутність фіскальної функції зводиться до збору митних платежів та їх накопичення у державних бюджетах.

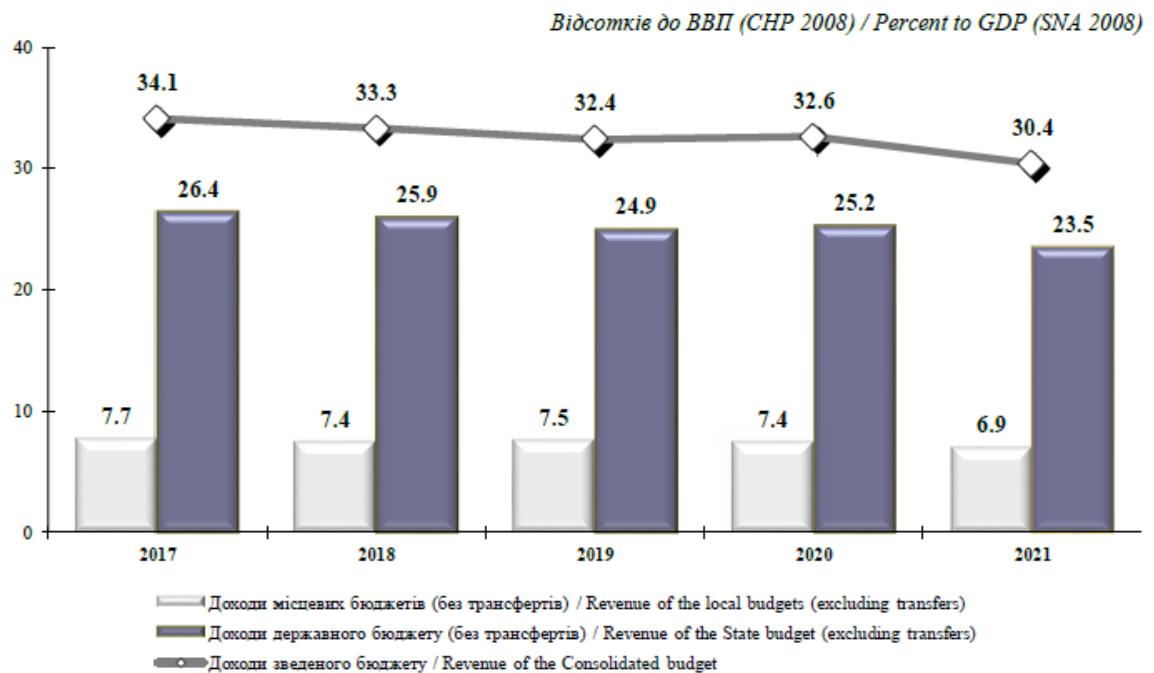
Фіскальна функція тарифів полягає у використанні накопичення тарифних платежів для виконання покладених на нього країною функцій. Це зобов'язання має важливі фінансові наслідки у країнах із низьким рівнем соціально-економічного розвитку. У розвинутих країнах його частка у доходах бюджету незначна.

Спеціальні види зобов'язань, а саме антидемпінгові, компенсаційні та спеціальні зобов'язання як підвиди зобов'язань також беруть участь у виконанні державного бюджету. Особливий вид тарифу іноді називають дискримінаційним. Це пов'язано з тим, що їхні рівні завжди набагато вищі, ніж зазвичай, і зазвичай використовуються для збільшення тарифного тиску на товари іноземного виробництва, щоб зробити їх менш конкурентоспроможними.

Дані види тарифних ставок використовуються не тільки для вирішення стратегічних завдань (захист внутрішнього ринку або накопичення коштів), але і для погашення форс-мажорних ситуацій, т. е., експансія дешевої неякісної продукції на внутрішній ринок, адекватна поведінка країни проти економічної експансії інших держав та і т.д.

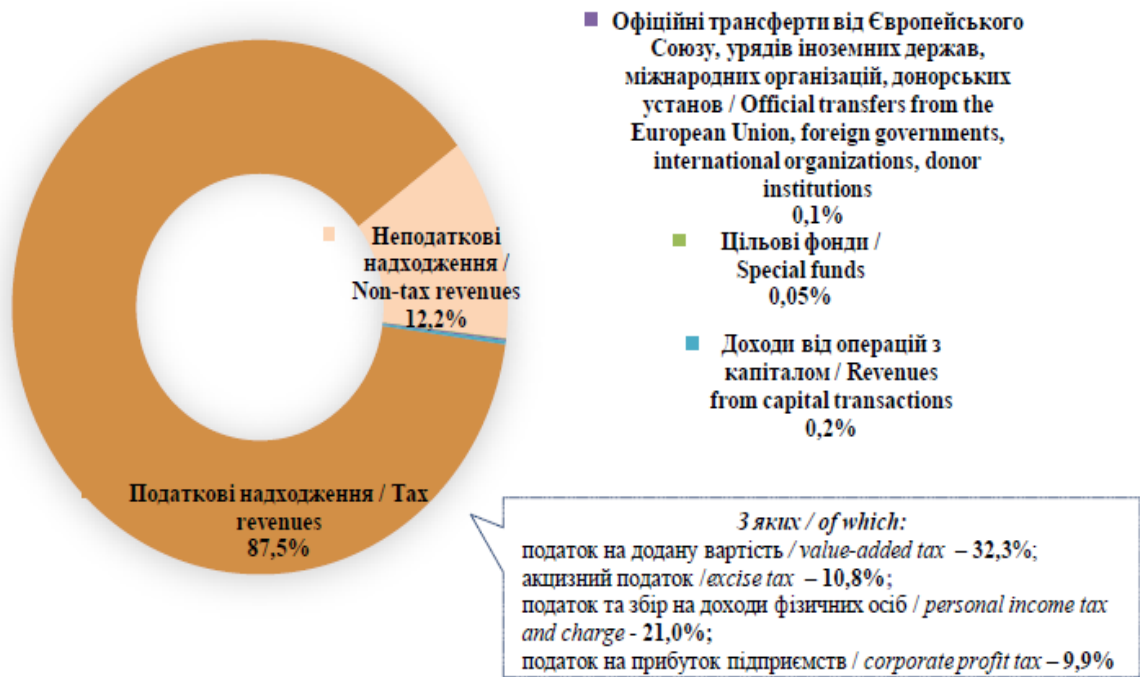
Фіскальне значення мита оцінюється як абсолютними (величина бюджетних надходжень за певний період), так і відносними (частка мита у доходах бюджету, у податкових надходженнях) кількісними вимірниками. Тому щоб наглядно проаналізувати фіскальне значення особливих видів мита

на державний бюджет спочатку розглянемо Доходи Зведеного бюджету України за видами бюджетів (рис. 2.1), а також окремо в розрізі категорій податків за 2019-2021 роки (рис. 2.2).

Рис. 2.1. Доходи Зведеного бюджету України за видами бюджетів [66].

Як видно з діаграми, з кожним роком доходи бюджетів спадають. Так, у 2017 році доходи державного бюджету становили 26,4 % до ВВП, а до 2021 року вони впали на 2,9% і вже становили 23,5%. Не останню роль у підвищенні податкових надходжень зіграла інфляційна складова. Вища інфляція створює додаткові доходи бюджету. Це тим, що товари дорожчають – податків надходить більше. Інфляція надає найбільше впливом геть ПДВ і податку споживання. Отже, в українських реаліях інфляція допомагає уряду покривати прибутки національного бюджету. Але інфляція має багато негативних ознак. Крім того, їх розміри можуть бути однаковими. Розрізняють повзучу, нормальну гіперінфляцію, що вкрай негативно позначається на доходах громадян. Це призводить до зuboжіння населення та зниження купівельної спроможності. Інфляція різко зростає за умов повномасштабної війни в Україні. Це також підвищить ціни на соціально значущі товари та послуги.

Рис. 2.2. Структура доходів Зведеного бюджету України у 2021 році

До факторів, що впливають на розмір податкових надходжень до бюджету, відносяться макроекономічні фактори, що щорічно змінюються, такі як розмір ВВП, структура платіжного балансу, правова база. Крім того, на величину податкових надходжень до бюджету впливають мікроекономічні чинники. Вибір виду оподаткування підприємствами, наявність податкових пільг на підприємствах, рівень рентабельності суб'єктів господарювання, розмір сукупного доходу, витрати на оплату праці у складі собівартості продукції підприємств, середньооблікова чисельність працівників, ефективність податкового управління та ін.

Аналізуючи дані на рис. 2.3, зазначимо, що внутрішні податки на товари та послуги (ПДВ та податок на споживання) становлять найбільшу частку у структурі податкових надходжень. Найбільшу фінансову роль відіграє державний ПДВ, який становить понад 41% доходів державного бюджету України у 2021 році. На другому місці податок на товари, на третьому місці прибутковий податок, прибутковий податок та ПДФО. Їхня частка у структурі податкових надходжень коливається від 12,5% до 10,6%.

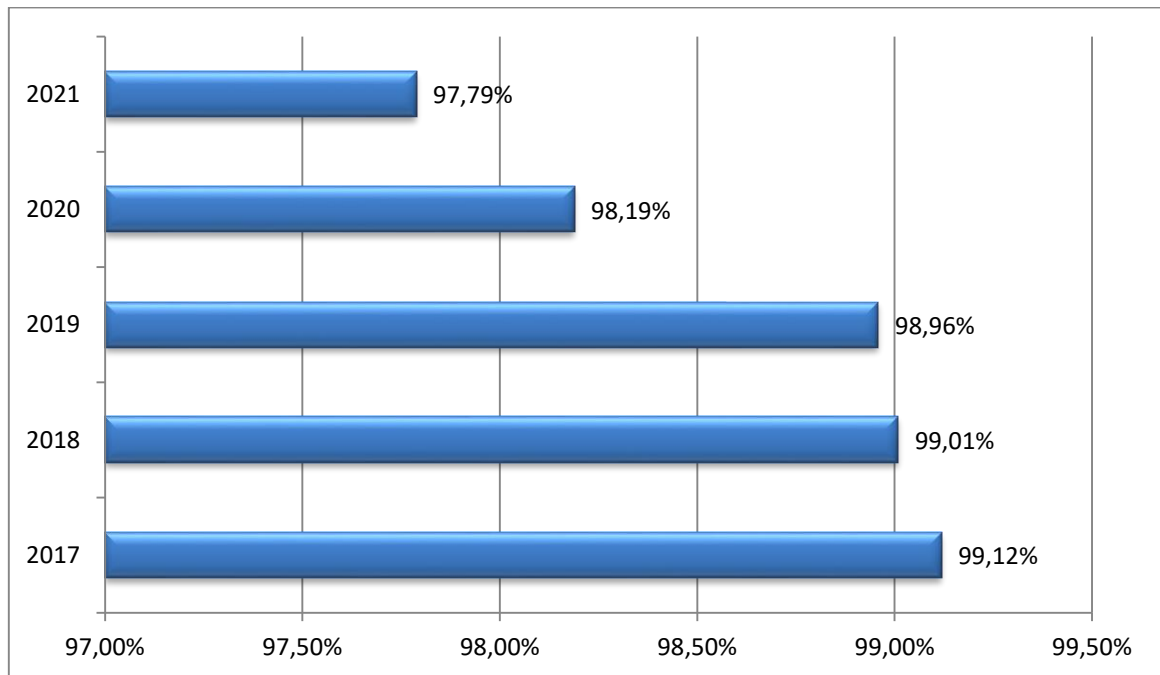

Рис. 2.3. Бюджетоутворюючі доходи Державного бюджету України у 2021 році, %.

Щодо оренди, то сума доходу в 2021 році склала 6,2%. Це з нижчою рентою користування надрами для буріння нафтових свердловин. Податкові надходження є важливою формою перерозподілу внутрішнього валового продукту. Вони забезпечують значну частину доходів державного бюджету України. Розмір податкових надходжень до бюджету визначається станом економічного розвитку країни, кількістю суб'єктів господарювання та їх діяльністю, та відповідно до положень Національного закону про податки суб'єкти господарювання зобов'язані проводити відрахування на такі переваги: Державні потреби для перерозподілу ВВП та фінансової підтримки держави та реалізації державних програм. Характер податкового відрахування визначає характер формування податкових надходжень до бюджету. Його формування здійснюється державою шляхом вилучення у платника податків частини доходів чи іншого майна виходячи з реалізації конституційних прав суверенітет. Оподаткування. Податкові надходження займають важливе місце серед різних способів мобілізації бюджетних ресурсів та коштів державного

регулювання економіки та найбільш адекватно та об'єктивно відображають стан народного господарства (економічне зростання або спад) [59].

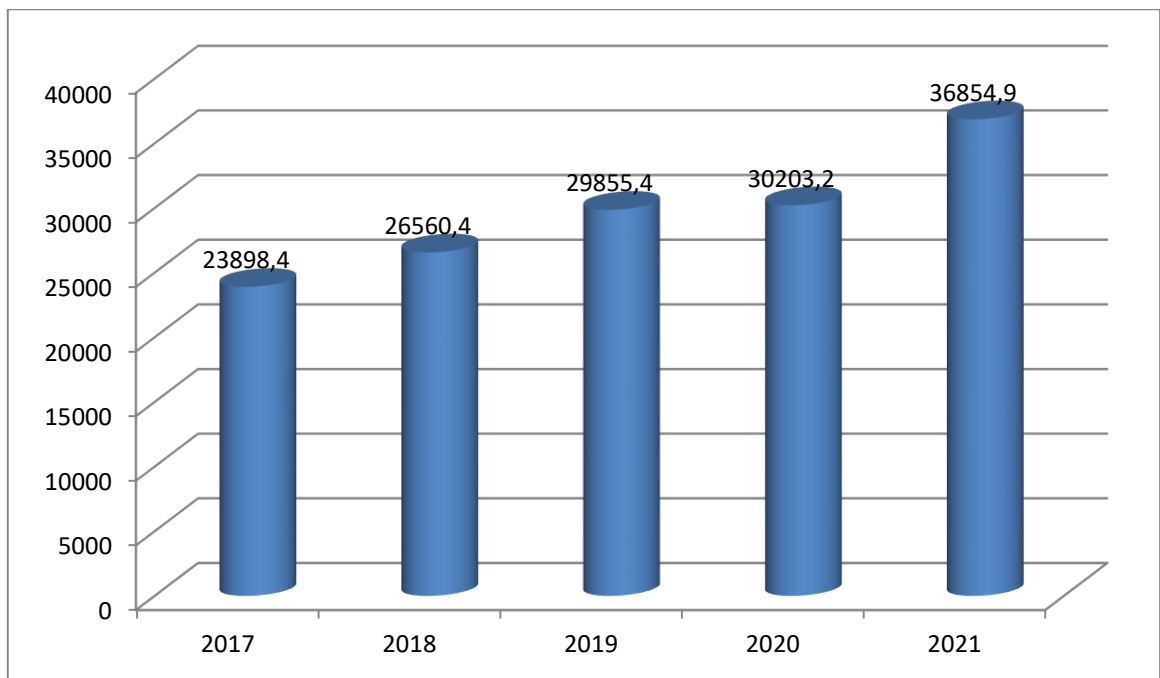
Оскільки частка мита у податку від міжнародної торгівлі та зовнішніх операцій становить значну частину(див. рис. 2.4), то ми можемо проаналізувати надходження мита протягом 2017-2021 роках.

Рис. 2.4 Частка мита у податку від міжнародної торгівлі та зовнішніх операцій за період з 2017-2021 рр., %

Як бачимо, мито фактично є основним джерелом надходження податку від міжнародної торгівлі та зовнішніх операцій. Впродовж 2017 – 2021 рр. частка мита з кожним роком змінювалась. У 2021 р. вона становила 97,79%, а вже у 2 кв. 2017р. – 99,12%.

Проаналізуємо суму надходжень ввізного мита та вивізного мита за 2017 – 2021 роки (рис. 2.5).

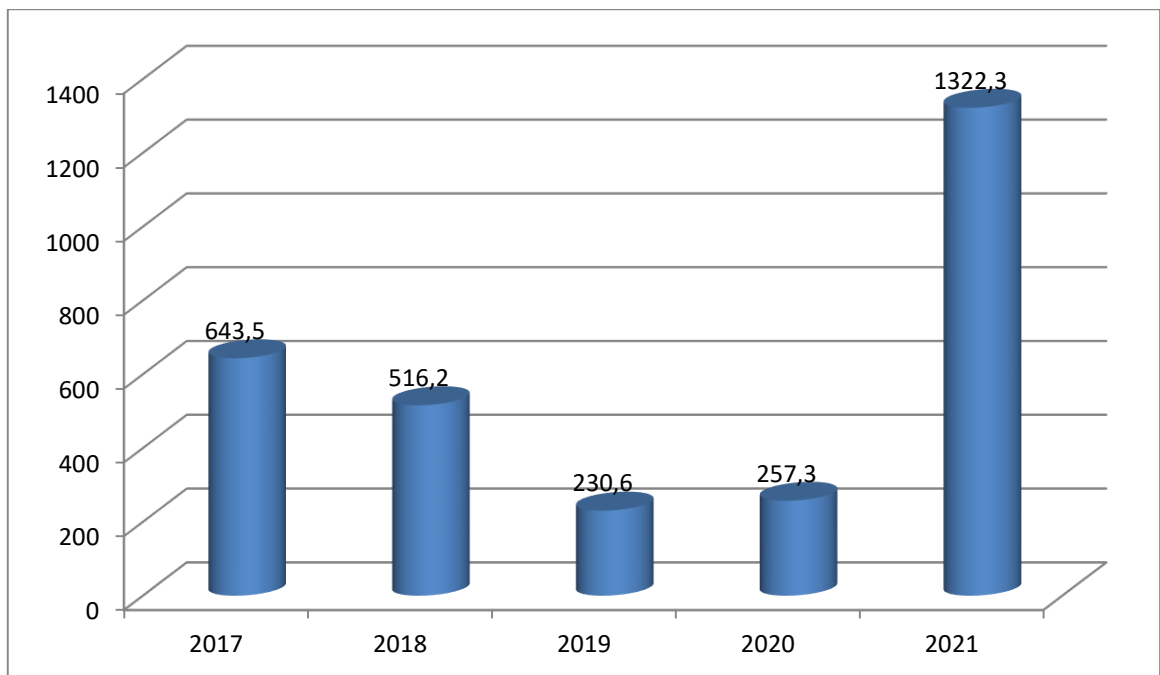

Рис. 2.5. Надходження ввізного мита до бюджету протягом 2017-2021рр., млн., грн.[81]

Тому, як видно з малюнку 2.5, спостерігається певна тенденція до збільшення фіскальних надходжень до бюджету імпорتنих тарифів за період, що аналізується. На сьогоднішній день в Україні існує безліч питань, які впливають на стан митного регулювання та, відповідно, обсяг митного збору.

До таких проблем можна віднести:

- наявність значної кількості пільг зі сплати ввізного мита для окремих галузей та суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності;
- встановлення специфічних та комбінованих ставок ввізного мита без урахування специфіки поставок товару;
- відставання митного контролю від сучасних потреб пропускнуої здатності та світових стандартів контролю товарів;
- значна деталізація та надмірна диференціація у розмірах ставок ввізного мита на однорідні товари;
- корупційні діяння саме в митних органах призводять до зменшення надходжень до державного бюджету;
- ігнорування галузевими міністерствами та відомствами основних принципів і підходів щодо підготовки законодавчих актів з питань тарифного регулювання[50, с. 732].

Рис. 2.6. Надходження вивізного мита до бюджету протягом 2017-2021рр., млн., грн.[81]

Цей малюнок показує, що експортне мито у 2021 році різко збільшилося порівняно з попереднім роком. Це пов'язано з тим, що під час пандемії уряд запровадив низку обмежень на вивезення медичних виробів із країни, щоб захистити внутрішній ринок від дефіциту продукції.

Отже, можна дійти невтішного висновку, що спеціальні види зобов'язань немає великого фінансового значення для республіканського бюджету. Вони становлять досить незначний відсоток податкових надходжень. Це тим, що особливий вид зобов'язання носить охоронний, а чи не фінансовий характер. Їхнє запровадження значно скоротить імпорт певних товарів з окремих країн і, відповідно, скоротить доходи державного бюджету. Проте їх використання виправдане з погляду захисту виробників країни та збереження робочих місць. Випадання доходів бюджету через несплату ввізного мита компенсується за рахунок податкових надходжень, що сплачуються вітчизняними підприємствами, на захист яких запроваджено спеціальні види тарифів.

2.2. Оцінка ефективності протекціоністських заходів збоку держави

З проголошенням України незалежною державою її входження до міжнародного співтовариства буде загальноприйнятим та повним, оскільки лише шляхом інтеграції у світову економіку Україна може ефективно розвиватися та знаходити нових економічно вигідних партнерів, що стало виправданим викликом. Питанням української економіки на початку незалежності була не стратегія виходу на зовнішні ринки, а формування економічного іміджу, підвищення конкурентоспроможності та захист інтересів країни. Особливо розвинені країни світу. На жаль, це питання актуальне і сьогодні. Для захисту своїх інтересів Україні доведеться вдатися до економічного протекціонізму, особливо за нинішніх умов економічної нестабільності в усьому світі.

Сьогодні проблема протекціонізму стоїть не лише в Україні, більшість із них має так званий «прихований характер», оскільки практично всі держави використовують ті чи інші заходи протекціонізму. Але саме для української держави ця проблема стоїть так гостро. Це з тим, що як країні з перехідною економікою їй властива важлива проблема у сфері організації формування ринкової системи, відкритої зовнішнього світу. , зокрема, фундаментальне питання: чому перевага надається протекціонізму чи свободі торгівлі.

У класичному розумінні протекціонізм(від латинського *protectio* – покровительство, захист) трактується як державна політика, спрямована на заохочення вітчизняної економіки, її захист від іноземної конкуренції, на розширення зовнішніх ринків[79, с. 2].

Усі розвинуті країни світу розпочинали свою зовнішньоторговельну «історію» саме з протекціоністських заходів і лише частково перейшли до заходів вільної торгівлі після отримання значної конкурентної переваги на зовнішніх ринках рисового поля.

Протекціонізм на цьому етапі слід розглядати як національну економічну стратегію. На думку вчених, на думку Жаліло Я. А. та Сменковського О. Ю., під стратегією економічного протекціонізму слід розуміти комплекс заходів

щодо забезпечення рівня конкуренції державними коштами на внутрішньому ринку України. Така стратегія потребує розвитку ефективного вітчизняного виробництва, функціонування державного капіталу в рамках чинного законодавства, рівня доходів та споживання населення України, цілеспрямованого розвитку активної підтримки формування сучасної держави. реалізація політики. конкурентна економічна система [46, с. 107].

Розроблена та запропонована стратегія економічного протекціонізму має бути спрямована: Забезпечити нормальні можливості для економічної діяльності та рівня конкуренції для виробників, а не створювати «парникові» умови. Забезпечити термінове відновлення ємності внутрішнього ринку як найкращий спосіб розповсюдження позитивних ефектів економічного зростання. Припинити практику, яка порушує зобов'язання держави перед громадянами та бізнесом. Забезпечити реалізацію переваг українського чинника. Його основними чинниками є геоелекономічні чинники, наявність родючих сільськогосподарських угідь, відмінна робоча сила та значний науковий потенціал. Врахувати соціально-елекономічні та політичні особливості України у практичній діяльності.

Однак Україна повинна пам'ятати, що застосування протекціоністських заходів проти тієї чи іншої країни неминує призведе до їх застосування проти неї самої, а несприятливі наслідки та масштаби втрат, що виникають в результаті, залежатимуть від країни-«конкурента».

Протекціоністська політика здійснюється двома шляхами:

- 1) стримуванням імпорту висококонкурентної іноземної продукції;
- 2) стимулюванням експорту вітчизняної продукції.

Протекціоністські заходи можна об'єднати в три основні групи:

- тарифні бар'єри або митні збори;
- нетарифні бар'єри;
- підтримка експорту[23, с. 231].

Тарифні бар'єри, або митні збори (мита) — податки, які стягуються митницями з товарів (майна, цінностей) при перетині ними державних кордонів. Імпортне мито збільшує ціну товару і тим самим ускладнює його

реалізацію на внутрішньому ринку. У деяких випадках практикують також експортні мита, які більше виконують фіскальну функцію.

В Україні до митних платежів відносять: мито, акцизний податок та ПДВ. Мито було охарактеризовано в попередніх питаннях, тому тепер детальніше розглянемо акцизний податок та ПДВ.

Акцизний податок – це непрямий податок на споживання окремих видів товарів(продукції), що включається до ціни таких товарів(продукції)[67].

Статтею 215 Податкового кодексу України визначено наступний перелік підакцизних товарів:

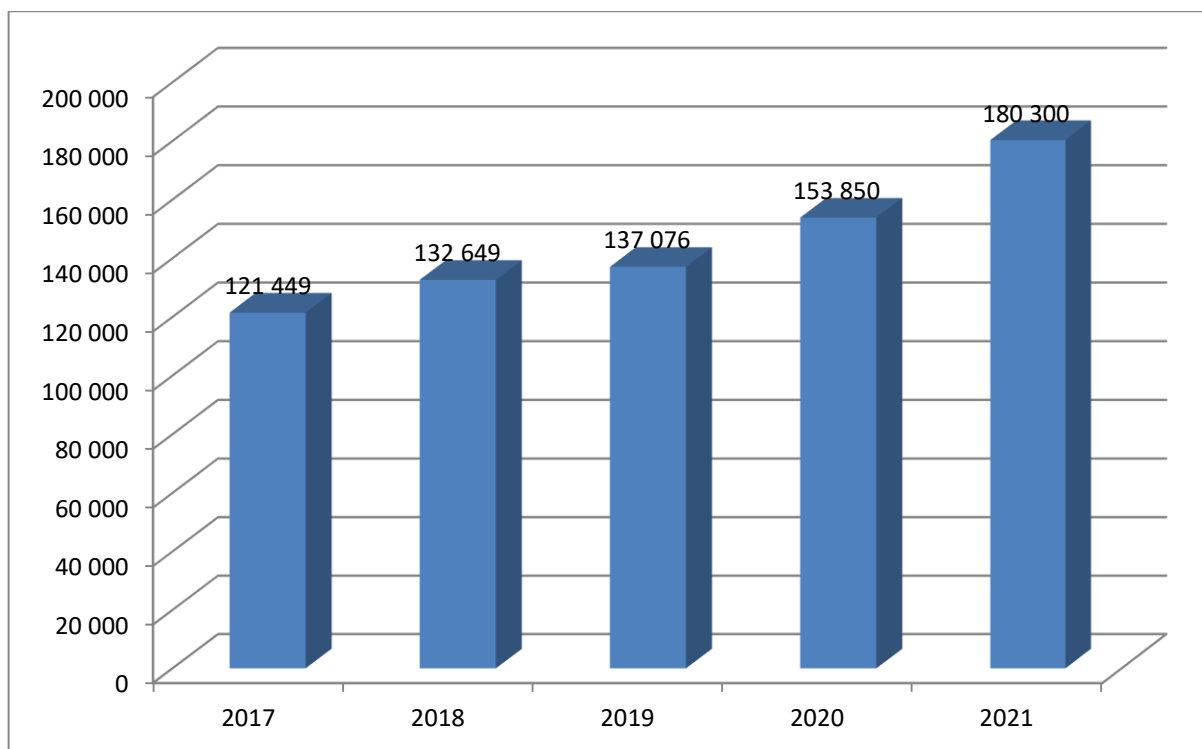
- спирт етиловий та інші спиртові дистиляти, алкогольні напої, пиво;
- тютюнові вироби, тютюн та промислові замінники тютюну;
- пальне;
- автомобілі легкові, кузови до них, причепи та напівпричепи, мотоцикли, транспортні засоби, призначені для перевезення 10 осіб і більше, транспортні засоби для перевезення вантажів;
- електрична енергія[2].

Предметом акцизного податку є реалізація підакцизних товарів (продукції).

Зверніть увагу, що непрямі податки ефективніші з фіскальної точки зору, оскільки вони обкладають податком споживання, а це стабільніша і негнучка величина, ніж дохід. Їх важко уникнути та дуже легко контролювати платежі.

Непрямі податки не впливають на процес накопичення, але є соціально регресивними та мають досить великий вплив на загальний процес ціноутворення, що призводить до зростання цін та інфляції, які демонструються останніми роками.

Динаміку надходжень акцизного податку за 2017-2021 рр. можна відслідкувати на рис. 2.7., а також надходження акцизного податку з ввезених на митну територію України товарів(продукції) та вироблених товарів в Україні на рис. 2.8.

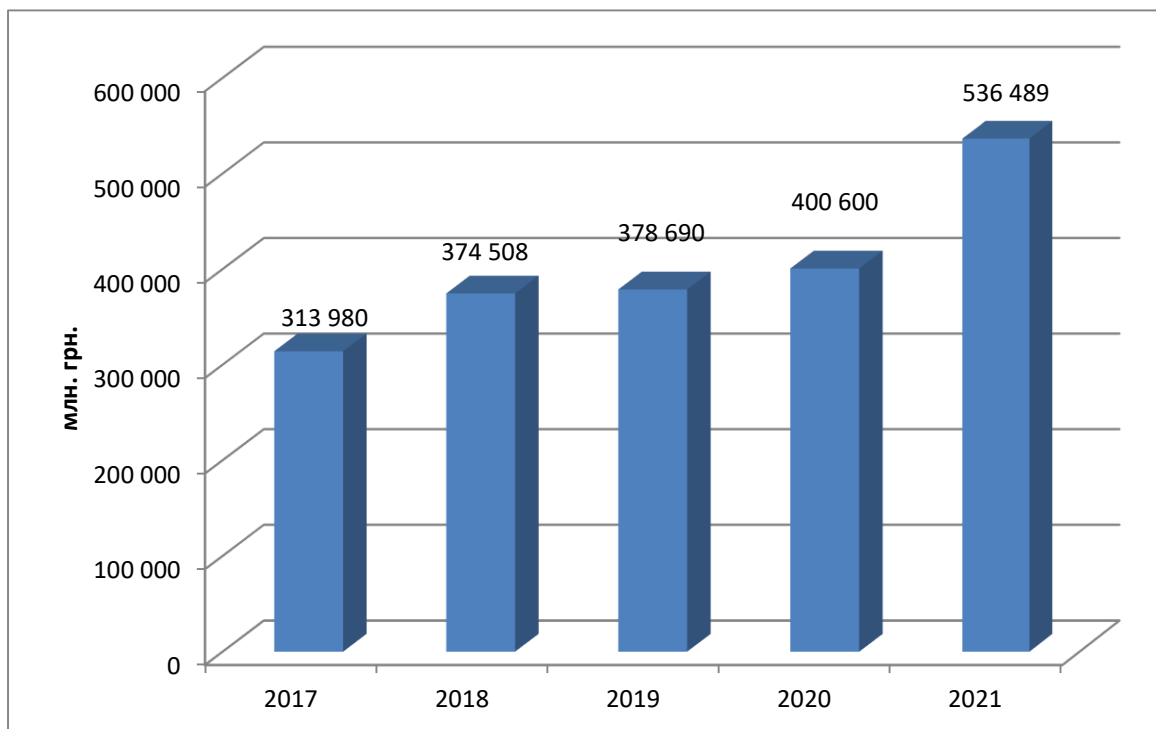
Рис. 2.7 Надходження акцизного податку за 2017-2021 рр., млн. грн.[81]

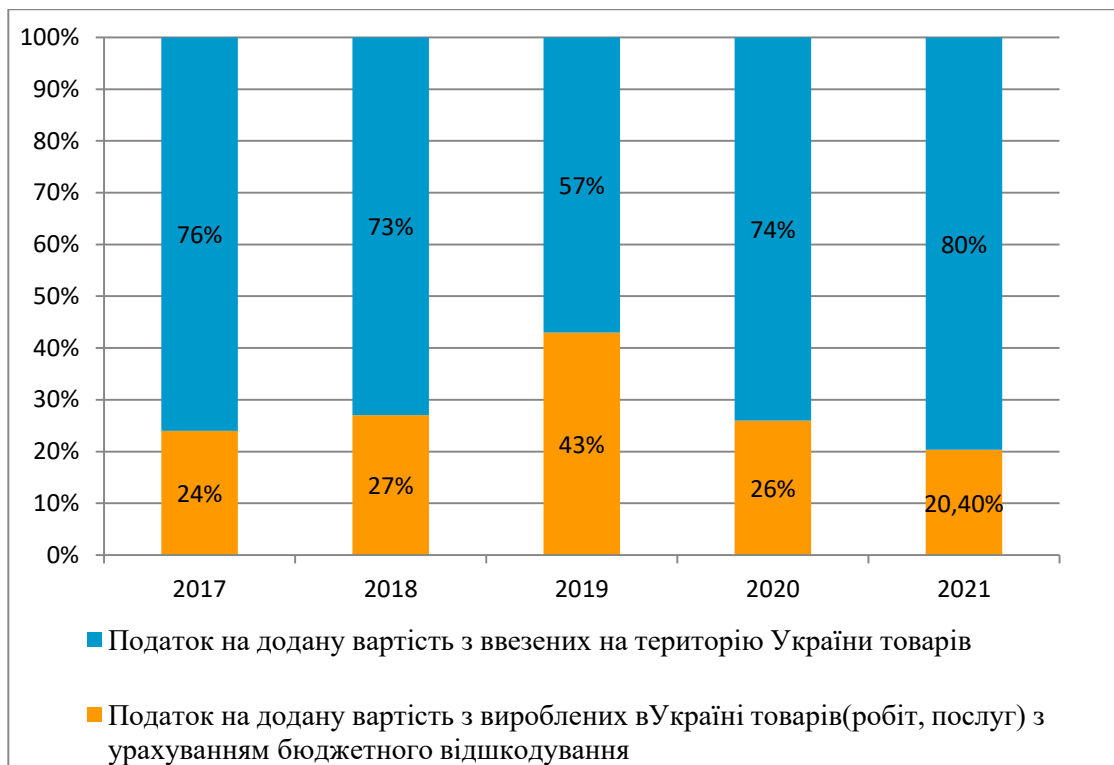
Рис. 2.8 Структура надходжень від акцизного податку за 2017-2021 рр., %

Як бачите, частка акцизів у загальній сумі податкових надходжень є досить великою. Це свідчить про те, що уряд обрав політику формування доходів державного бюджету за рахунок податку на споживання за умов високої інфляції та девальвації національної валюти. Ця політика призведе до подальшого зuboжіння кінцевого споживача, громадян.

Податок на додану вартість (ПДВ) — непрямий податок, який включається у вартість товарів (робіт, послуг) та сплачується покупцем, але враховується продавцем (податковим агентом) та перераховується до державного бюджету. ПДВ є не лише сильною складовою доходів державного бюджету, а й інструментом стимулювання експорту. Експорт розраховується за ставкою податку 0% і експортери мають право на державне відшкодування ПДВ за результатами своєї діяльності. На додаток до ставки податку 0% існує додаткова ставка податку у розмірі 20% (базова ставка ПДВ). Це стосується більшості транзакцій, за винятком звільнених від податків, не оподатковуваних транзакцій та транзакцій, оподатковуваних ставками ПДВ. Застосовуються 7% та 0%. 7% - постачання лікарських засобів та лікарських засобів на митну територію України та їх ввезення на митну територію України [2].

Рис. 2.9. Надходження до державного бюджету ПДВ за 2017-2021 рр., млн. грн.[81]

Рис. 2.10. Структура надходжень від ПДВ за 2017-2021 рр., %

У загальній структурі ПДВ переважають надходження ПДВ із ввезених в Україну товарів, послуг над ввезеними, що свідчить про залежність надходжень ПДВ від курсу валют(рис. 2.9).

Нетарифні бар'єри - це обмеження та/чи заборони на імпорт. До їх числа належать:

а) імпортні квоти - обмежують обсяг імпорту певних товарів, встановлюючи кількісні межі їх ввезення;

Кількість обмеження на ввезення іноземних товарів поділяються на такі види:

- глобальні квоти – передбачають встановлення загального обсягу (в вартісних або натуральних величинах) ввезення на територію цієї держави конкретного виду продукції на певний період часу (рік, квартал, півріччя);
- індивідуальні квоти – обмежують розмір поставки конкретного товару з однієї держави на територію іншої.

Державна підтримка національного експорту України здійснюється шляхом:

- надання експортних кредитів:
  - українським експортерам для здійснення експортних операцій згідно з укладеними зовнішньоекономічними договорами (контрактами);
  - українським виробникам на стадії виробничого циклу для забезпечення виробництва продукції згідно з укладеними зовнішньоекономічними договорами (контрактами);
  - іноземним покупцям або банкам іноземних покупців під зобов'язання закупівлі ними товарів (робіт, послуг) українського походження.
- захисту українських експортерів від комерційних та некомерційних ризиків для забезпечення страхового покриття у разі невиконання іноземним покупцем зобов'язань за зовнішньоекономічним договором (контрактом);
- страхування та перестраховування експортних кредитів, наданих українському експортеру банками-кредиторами (резидентами) від комерційних та некомерційних ризиків для забезпечення відшкодування у разі невиконання іноземним покупцем зобов'язань за зовнішньоекономічним договором (контрактом);
- гарантування участі українських виробників та експортерів у тендерах за кордоном, що реалізується шляхом надання державою гарантій незмінності тендерної пропозиції українських експортерів під час участі в тендерах за кордоном або фінансового забезпечення, наданого уповноваженою фінансовою установою;
- часткової компенсації відсоткової ставки за експортними кредитами, які надаються в національній та іноземній валюті, залежно від різниці кредитних ставок в Україні та країні покупця у порядку[9].

Висновки до 2 розділу

1. Проаналізувавши доходи за спеціальними видами зобов'язань перед бюджетом, можна дійти невтішного висновку, що ці види зобов'язань немає великого фінансового значення для республіканського бюджету. Вони становлять досить незначний відсоток податкових надходжень. Це тим, що особливий вид зобов'язання носить охоронний, а чи не фінансовий характер.

2. Протекціонізм (від латів. *protectio* - заступництво, заступництво) трактується як національна політика, спрямована на заохочення вітчизняної економіки, захист її від іноземної конкуренції та розширення зовнішніх ринків. Протекціоністські заходи можна поділити на три основні групи:

Тарифні бар'єри або тарифи (податок на додану вартість, акцизний податок), нетарифні бар'єри (імпортні квоти, ліцензії, технічні бар'єри) та підтримка експорту (експортні кредити, пільги, субсидії, інформаційно-правова допомога тощо).

3. Україна активно застосовує протекціоністські заходи щодо регулювання зовнішньоекономічної діяльності, яка відіграє важливу роль у національній економіці. Ці методи спрямовані на відкрите та легальне регулювання потоків імпортних товарів та послуг та стимулювання виробництва експортоорієнтованих товарів вітчизняними виробниками.

4. Сучасні механізми, що впливають на імпортні та експортні операції, передбачають низку взаємодоповнюючих тарифних та нетарифних заходів. Ці заходи постійно змінюються під впливом розвитку продуктивних сил та інтересів виробників та споживачів. Одним із заходів, спрямованих на захист вітчизняного товаровиробника, є антидемпінгові, компенсаційні та спеціальні спеціальні види зобов'язань. Основною метою обов'язку щодо захисту є усунення недобросовісної конкуренції та недобросовісної торгової практики.

Ці тарифи призначені не для регулювання загальної структури імпорту та експорту, а для компенсації конкретних випадків «несумлінної» конкуренції у сфері зовнішньої торгівлі.

5. Антидемпінгові, компенсаційні та спеціальні мита можуть бути визначені як додаткові ввізні мита, такі як мита та митні збори, що сплачуються окремо від інших податків. Результати цих захисних заходів можна порівняти з результатами запровадження імпорتنих мит. Тобто підвищує ціну імпорتنих товарів, роблячи вітчизняних виробників більш ціновими конкурентоспроможними на ринку, знижуючи їх платежі до бюджету, але збільшуючи імпортні витрати вітчизняних споживачів.

РОЗДІЛ 3

СВІТОВИЙ ДОСВІД ЗАХИСТУ НАЦІОНАЛЬНОГО ТОВАРОВИРОБНИКА ВІД НЕСПРАВЕДЛИВОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Незважаючи на наявність глобальної правової бази, яка регулює заходи захисту від надмірного чи недобросовісного ввезення товарів, в останні роки в Україні відсутні ефективні захисні механізми, тим самим формується сприятлива основа виникнення ризиків. сфери міжнародної торгівлі. На жаль, Україна відстає від інших розвинених країн за масштабами та інтенсивністю захисних заходів, що завдають значної економічної та політичної шкоди як державі, так і її економіці.

Однією з проблем регулювання зовнішньоекономічної діяльності, яку необхідно вирішити, є механізм та механізм захисту вітчизняних товаровиробників від недобросовісного ввезення в Україну товарів, які завдають чи загрожують завдати серйозних збитків. Збитки вітчизняного виробництва аналогічних товарів.

У цьому контексті антидемпінгові заходи, взаємозаліки та спеціальні розслідування є одними з небагатьох інструментів, які вітчизняні виробники можуть використовувати для захисту від несумлінної торгової практики.

Незважаючи на наявність глобальної правової бази, яка регулює заходи захисту від неправомірного ввезення товарів, в Україні в останні роки були відсутні ефективні захисні механізми, особливо в порівнянні з іншими торговими партнерами. Сьогодні вітчизняні виробники та філії державних адміністрацій не використовують активно надані їм повноваження у сфері захисту промисловості України.

Вступ України до СОТ не спричинив значного збільшення використання дозволених міжнародним правом гарантій при застосуванні спеціальних видів тарифів. Ні вітчизняні виробники, ні відповідні національні органи не змогли освоїти успішну практику захисту себе та економічних інтересів своїх країн

шляхом швидкого застосування спеціальних видів інструментів захисту, що ґрунтуються на митах.

У період з 2013 по 2017 рік було ініційовано 18 торгових розслідувань щодо імпортової продукції та за той же період було застосовано/продовжено 17 захисних заходів щодо скарг вітчизняних виробників. При цьому, за інформацією Державної фінансової служби України, за період з 2014 до 2016 року внаслідок застосування захисних заходів (антидемпінгових, спеціальних та компенсаційних) до державного бюджету України надійшло майже 800 млн грн. було сплачено спеціальні тарифи, вона була порушена[67].

Донедавна вітчизняні виробники не завжди передбачливо ініціювали спеціальні розслідування незалежно від того, який саме вид імпорту завдав економічних збитків, незважаючи на те, що робилося, вони майже завжди брали на себе ініціативу щодо порушення спеціальних розслідувань.

Це, на жаль, пояснюється тим, що в Україні на сьогоднішній день немає цілісного механізму застосування особливих видів зобов'язань. Зокрема, він спрямований на захист інтересів вітчизняних товаровиробників та вітчизняної промисловості на всіх можливих рівнях антидемпінгових, спеціальних та компенсаційних розслідувань та застосування відповідних спеціальних видів тарифів щодо їх завершення та торговельної діяльності, інших захисних заходів.

Донедавна безпідставне ініціювання українськими виробниками продукції спеціальних розслідувань не відповідало світовим тенденціям та створювало несприятливу для України атмосферу для розвитку прозорих зовнішньоторговельних відносин.

Система торговельного захисту, що діє в Україні, покращить умови доступу вітчизняних суб'єктів до актуальних джерел інформації, спеціально присвячених практик торговельного захисту, та покращить процедури розкриття неконфіденційної інформації про заходи торговельного захисту, тому потрібні відповідні реформи. . Слідкуйте за актуальними інформаційними

системами, що діють у країнах ЄС та Співтовариства, США, Канаді та інших важливих зовнішньоторговельних партнерах України.

Крім перерахованих вище недоліків у сфері торговельного захисту вітчизняних товаровиробників, є ще багато питань, що потребують вирішення. Головне – застарілі закони. Чинне законодавство України «Про захист вітчизняних товаровиробників від демпінгового імпорту» № 330-XIV[4], «Про захист вітчизняних товаровиробників від імпорту, що субсидується» № 331-XIV[5]; «Про застосування Спеціальних заходів щодо імпорту в Україну» № 332-XIV[6], згодом прийнятого 22 грудня 1998 р. (із змінами, пов'язаними з її приєднанням до СОТ у 2008 р.), з цього моменту практично не змінювалися. минулося. Наприклад, закон «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну» не передбачає процедури експертизи з ініціативи компанії і не створює список країн, що розвиваються, на які не поширюється дія спеціальних заходів. Закон про захист виробників вітчизняної продукції від імпорту, що субсидується, не відповідає Угоді СОТ про субсидії та компенсаційні заходи, що істотно ускладнює вживання компенсаційних заходів. Серед статей Закону про захист вітчизняних товаровиробників від демпінгового імпорту багато неточностей та невідповідностей.

За цей час відбулися суттєві зміни у міжнародній практиці проведення торгових розслідувань, і органам з вирішення спорів Світової організації торгівлі було надано значну кількість роз'яснень щодо застосування норм Угоди СОТ з питань торговельного захисту.

З огляду на це відповідне чинне законодавство України:

- недостатня прозорість та системність, оскільки не встановлено чітких умов та етапів розслідування.
- не визначено чітких вимог до документів, які подаються заінтересованими сторонами.
- ми не регламентуємо процедури збереження конфіденційної інформації.
- не визначає можливість забезпечення сплати авансу мита у вигляді поруки.

- не регламентувати механізми проведення розслідувань ухилення від сплати антидемпінгових мит.

- нездатність забезпечити належне розкриття інформації, зокрема розрахунок тарифних ставок та публікацію фактів та висновків, зроблених у ході розслідувань.

- не дають можливості захистити інтереси зацікавлених сторін, особливо шляхом проведення громадських слухань та консультацій.

- не встановлено чіткого поділу повноважень відомства, відповідального за проведення розслідувань та застосування заходів.

- багато неточностей у термінології та формулюваннях.

Вищевикладене насамперед не дає вітчизняним підприємствам можливості повною мірою використовувати механізми захисту від недобросовісної конкуренції.

Таким чином, узагальнюючи все вищевикладене, можна виділити такі проблеми в галузі захисту вітчизняного виробника:

- застарілі закони.

- невизначеність – Відсутність чіткого поділу повноважень між юрисдикціями.

- необізнаність виробників продукції.

- недоліки – Відсутність систематичних механізмів для проведення розслідувань та застосування заходів на основі результатів.

- немає досконалого механізму забезпечення виконання особливих видів зобов'язань.

- адміністративна та обчислювальна складність. Відсутність програмного забезпечення для управління торговими дослідженнями та аналізу великих наборів даних.

- низька прозорість. Система проведення торгових розслідувань не відповідає стандартам СОТ та вимогам прозорості.

- неправильна термінологія.

Для усунення вищевказаних проблем та більш ефективного застосування антидемпінгових, компенсаційних та спеціальних розслідувань Україні як члену СОТ, який нещодавно приєднався до цієї організації, слід вивчити та застосувати на практиці досвід інших країн. Це.

Зверніть увагу, що застосування інструментів торговельного захисту в різних країнах світу має свою специфіку та правові особливості у сфері антидемпінгових, спеціальних та компенсаційних заходів. (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Особливості механізмів використання інструментів торговельного захисту окремих країн світу та їх специфіки регулювання антидемпінгових, спеціальних та компенсаційних заходів*

Країна	Специфічні особливості системи захисту на внутрішньому та зовнішньому ринках
Республіка Індія	Беручи до уваги завищені внутрішні ціни на продукцію індійських виробників (особливо – на промислову сировину й напівфабрикати, енергоємну продукцію тощо), слід зазначити, що механізм подачі позову про відкриття антидемпінгового розслідування використовується індійськими виробниками та стимулюється державними органами країни перебування для припинення надходження в країну відносно дешевого імпорту. Він також застосовується у тих випадках, коли ціни на імпортовану продукцію більші, ніж середньосвітові, але нижчі за внутрішні індійські ціни. Однак, навіть у випадку усунення іноземних конкурентів та створення сприятливих умов для індійської промисловості, внутрішнє виробництво продукції не покриває потреб внутрішнього ринку та змушує імпортерів знаходити інші шляхи для задоволення своїх потреб.
Південна Корея	До спеціальних захисних заходів відносяться антидемпінгові мита. Відповідно до положень Закону про митні формальності, міністр фінансів і економіки Республіки Корея може за результатами проведення відповідних розслідувань прийняти рішення про застосування наступних митних тарифів: «компенсаційних» тарифів для захисту національних виробників від імпорту продукції, виробництво якої дотувалося; «каральних» тарифів, які застосовуються до імпорту продукції з країн, що утискають торговельні інтереси Республіки Корея, в межах завданих ними збитків; «екстрених» тарифів, які застосовуються у випадку заподіяння шкоди або загрози його нанесення національним виробникам у результаті різкого зростання імпорту конкретних продуктів (застосовувалися щодо часнику тертого, часнику замороженого й часнику, обробленого в оцтовій кислоті); «спеціальних екстрених» тарифів на продукцію сільського господарства, лісгоспу та тваринництва, які застосовуються для захисту національних виробників даних видів продукції від шкоди внаслідок значного зростання імпорту даної продукції або значного зниження імпортованих цін на дану продукцію; «квотованих» тарифів, що застосовуються для стимулювання імпорту певних найменувань продукції в

Австралія	У серпні 2011 року після оголошення антидемпінгової системної політики Урядом Австралії був створений Міжнародний Торговий Форум (<u>The International Trade Remedies Forum – ITRF</u>). ITRF об'єднує представників австралійських виробників, імпортерів, профспілок та співпрацює з відповідними урядовими відомствами. ITRF забезпечує на високому рівні послуги зі стратегічного консалтингу, зворотний зв'язок з урядом, здійснення й моніторинг важливих і проведених реформ в антидемпінговій системі Австралії. Члени ITRF призначаються міністром. Склад ITRF відображає широкі інтереси і питання австралійських виробників, імпортерів, представників переробної промисловості, галузевих асоціацій та профспілок.
Королівство Таїланд	Заходи торговельного захисту в Таїланді: 1. Одностороннє або багатостороннє зниження обсягів експорту певних товарів для збереження рівня цін на зовнішніх ринках. 2. Зниження експортних податків для стимулювання експорту певних товарів. 3. Тимчасове звільнення від ПДВ імпортерів окремих видів сировини для стимулювання експорту. 4. Підвищення субсидій виробникам певної продукції для стимулювання експорту. 6. Надання податкових преференцій певним імпортерам, які рівночасно є потужними інвесторами в економіку країни.
США	Інституціональний механізм в США побудований на широкій взаємодії між органами виконавчої влади та урядовими агенціями (Комісія США з міжнародної торгівлі, Секретаріат з питань праці). Крім того, активну роль відіграє Президент, який може приймати рішення про призупинення митних пільг та преференцій, ініціювання розслідування та обрання конкретних заходів. Конгрес має право оскарження захисних заходів.
Канада	У системі інституціонального механізму застосування захисних заходів Канади центральне місце займає Трибунал – <u>квазісудовий</u> орган. Одним із повноважень Трибуналу є обов'язок проводити розслідування для визначення, чи завдає національному виробникові серйозної шкоди збільшення імпорту товарів у Канаду. Трибунал може ініціювати спеціальне розслідування за скаргою національного товаровиробника. Уряд також може направити запит на проведення розслідування. Після закінчення розслідування, коли Трибунал визнає, що зростання імпорту товарів призвело або загрожує призвести до нанесення серйозного збитку національному товаровиробникові щодо аналогічних або безпосередньо конкуруючих товарів. У даному разі Уряд може застосувати спеціальні захисні заходи з метою надання допомоги національному товаровиробникові.

* складено автором на основі [90], [91], [73], [29].

Як показано в Таблиці 3.1, окремі члени СОТ мають свої особливості режимів захисту на внутрішньому та зовнішньому ринках. Таким чином, в Республіці Індії агентством, що проводить розслідування застосування заходів торговельного захисту, є Генеральне управління боротьби з демпінгом та відповідної митниці, Міністерство торгівлі, Міністерство торгівлі та промисловості Індії, а центральний уряд приймає рішення про порушення слідчих дій, застосування заходів тощо. п. Держава країни. Процес

розслідування в Індії може бути ініційований лише за письмовим зверненням, яке є скаргою до Генерального управління від представника вітчизняної промисловості. Індійський позивач повинен зробити не менше 50% усієї кількості зазначеного продукту в Індії [29, с. 8].

У Південній Кореї Кореїська торгова комісія є органом, який проводить розслідування та приймає рішення про порушення розслідувань, застосування заходів тощо.

У Південній Кореї вітчизняні виробники аналогічного імпорту можуть подати заявку на антидемпінгове розслідування. Кількість вітчизняних виробників, які висловили згоду, має перевищувати 25% від загальної кількості виробників. Заяви про проведення антидемпінгових розслідувань можуть подавати групи виробників (об'єднання, організовані вітчизняними товаровиробниками, асоціації тощо) та міністри відповідних міністерств та відомств, у віданні яких знаходиться галузь. Особа, яка бажає подати заявку на антидемпінгове розслідування, повинна заповнити необхідну форму заявки та подати її до Кореїської торгової комісії разом з доказами матеріальних збитків, заподіяних ввезенням.[91]

У Таїланді органами, які приймають рішення про порушення антидемпінгових та інших розслідувань, є Комісія із захисних заходів та Комісія з демпінгу та субсидій, а органом, який приймає рішення щодо застосування захисних заходів, є Державний департамент. Зовнішня торгівля (DZT) Міністерства торгівлі Таїланду (Департамент зовнішньої торгівлі, Міністерство торгівлі) [90].

Агентство, яке здійснює відповідне розслідування, також є Міністерством торгівлі, Міністерством торгівлі Таїланду. Отже, залежно від характеру розслідування та поділу відповідальності ми маємо такі підрозділи: Бюро торгових заходів (Бюро торгових заходів), Бюро торгових переваг та засобів правового захисту.

Інституційні механізми США побудовані на широкій взаємодії між виконавчими та державними органами. Особливість цієї моделі в тому, що закон передбачає проведення розслідування Комісією з міжнародної торгівлі

США, тоді як торговельний закон США не дозволяє президенту тимчасово зупиняти, відкликати чи змінювати торгові преференції, містить так звані «обережність» та «захист». положення, які дозволяють (зазвичай через імпорнтні квоти або додаткові тарифні ставки) та надають допомогу вітчизняним галузям, підприємствам та працівникам, які постраждали від конкуруючого імпорту. Ціль цих положень не в тому, щоб забезпечити постійний захист від іноземного імпорту, а в тому, щоб допомогти постраждалим галузям, підприємствам та працівникам адаптуватися до такої конкуренції. Такий механізм розподілу влади дозволяє максимально ефективно проводити спеціальні дослідження та застосовувати заходи, що позитивно впливають на економічну адаптацію виробників[73].

Для вирішення існуючих проблем у механізмах застосування особливих видів зобов'язань Україні необхідно:

- модифікувати чинні законодавчі акти відповідно до стандартів та вимог СОТ, зокрема систему проведення торговельних розслідувань, чітке розмежування повноважень між компетентними органами СОТ тощо.
- активно вивчати практику застосування захисних заходів на прикладі держав-членів СОТ та застосовувати досвід, здобутий в Україні.
- поліпшити умови доступу вітчизняних виробників до актуальних джерел інформації, присвячених практикам захисту торгівлі.
- Удосконалити процедури розкриття неконфіденційної інформації про заходи торговельного захисту відповідно до діючих інформаційних систем, що діють у країнах ЄС та Співтовариства, США, Канаді та інших важливих зовнішньоторговельних партнерів України.

Сьогодні Україна вже зробила перший крок до вирішення наявних проблем. Враховуючи найкращий світовий досвід та існуючу на сьогоднішній день міжнародну практику використання інструментів торговельного захисту, у 2017 році Міністерство економічного розвитку та торгівлі України підготувало пакет із п'яти законопроектів щодо реформування системи торговельного захисту України.

Запропонований законопроект належить до основного законодавства у галузі торговельного захисту вітчизняних виробників:

Проект Закону України «Про внесення змін до законодавства України» «Про захист виробників вітчизняної продукції від демпінгу імпортованих товарів»;

Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України про захист вітчизняних товаровиробників від імпорту, що субсидується».

Законопроект України «Про внесення змін до Митного кодексу України».

Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України щодо застосування захисних заходів при ввезенні до України»;

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів у сфері захисту торгівлі» [69].

Основна мета змін — підвищити прозорість торгових розслідувань та створити чіткий та зрозумілий механізм застосування заходів торговельного захисту. Міністерство економічного розвитку та торгівлі України спільно з проектом технічної допомоги Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) розробило законопроект за участю провідних європейських експертів[92].

Зміни, запропоновані Міністерством економічного розвитку та торгівлі України, стосуються:

Зміни на інституційному рівні – опис та уточнення повноважень та функцій компетентних органів (Міністерства економічного розвитку та торгівлі України та Міжвідомчого комітету з міжнародної торгівлі).

Зміни процедурних та матеріальних стандартів.

Формування цілісного підходу до регулювання: Єдиний законопроект охоплює всі необхідні зміни до чинного нормативно-правового законодавства, що регулює порушення, застосування та забезпечення дотримання заходів торговельного захисту, включаючи стягнення митних платежів.

- IT-рішення для оптимізації процесу торговельних досліджень.

За попередніми оцінками експертів, реалізація запропонованих заходів буде мати позитивний вплив на суб'єктів економічної діяльності в Україні:

- ✓ суттєво підвищиться оперативність реагування на прояви недобросовісної конкуренції та зростаючого імпорту з боку іноземних виробників та експортерів шляхом використання заходів торговельного захисту;
- ✓ підвищиться прозорість проведення торговельних розслідувань;
- ✓ спрощення прийняття законодавства та процедур розширить коло його «користувачів» серед бізнесу;
- ✓ зменшаться витрати на підготовку матеріалів та документації в ході розслідувань.

Отже, як бачимо на сьогодні, існує ряд проблем щодо захисту вітчизняних товаровиробників в Україні. І хоча перші кроки до змін вже зроблено, проте очевидною є необхідність подальшого удосконалення вітчизняного механізму застосування захисних заходів з метою підвищення ефективності захисту інтересів українських експортерів на зовнішніх та внутрішніх ринках.

Висновки до 3 розділу

1. Незважаючи на наявність глобальної правової бази, яка регулює заходи захисту від надмірного чи недобросовісного ввезення товарів, в останні роки в Україні відсутні ефективні механізми захисту, що збільшує ризики, що сформувало сприятливу основу для виникнення у сфері міжнародної торгівлі.

Аналіз застосування в Україні захисних заходів виявив такі основні проблеми: застаріле законодавство, відсутність чіткого поділу повноважень між компетентними органами, недостатнє визнання виробників продукції, торговельні розслідування, відсутність системного механізму реалізації та застосування заходів, що ґрунтуються на їх результатах. Відсутність забезпечення програмним забезпеченням для аналізу, система проведення

торгових досліджень не відповідає стандартам та вимогам СОТ щодо прозорості та неточності термінології.

2. Для усунення вищевказаних проблем та більш ефективного застосування антидемпінгових, компенсаційних та спеціальних розслідувань Україні як члену СОТ, який нещодавно приєднався до цього органу, слід вивчити досвід інших країн та реалізувати практичні заходи. слід застосовувати до країни, особливо США, Канада, Японія, Корея та ін.

3. На сьогоднішній день Україна вже зробила перші кроки для вирішення існуючих проблем. Враховуючи найкращий світовий досвід та існуючу на сьогоднішній день міжнародну практику використання інструментів торговельного захисту, у 2017 році Міністерство економічного розвитку та торгівлі України підготувало пакет із п'яти законопроектів щодо реформування системи торговельного захисту України. За попередніми оцінками експертів, реалізація запропонованих заходів вплине на суб'єкт економічної діяльності в Україні.

4. Вступ України до Світової організації торгівлі (СОТ) у 2008 році фактично став приєднанням до тієї системи прав та обов'язків, яка існує в цій організації. Важлива його частина пов'язана із захистом інтересів вітчизняних виробників. Тому серед захисних заходів на внутрішньому ринку в рамках СОТ основними є: Захисні інструменти (антидемпінгові, компенсаційні, спеціальні та загальні заходи захисту).

5. На основі аналізу захисних заходів, які вживаються у СОТ, можна констатувати, що існуюча практика представлення національних інтересів українських виробників у СОТ не відповідає потребам зовнішньоекономічного вектора розвитку держави. . Економ.

Щоб звести до мінімуму негативний вплив та загалом покращити використання механізмів СОТ для захисту вітчизняних виробників, Україні слід: створити відповідне інституційне середовище, розробити відповідні положення у законі про особливі обставини, за яких Мінекономрозвитку має право виступити ініціатором розслідування, не чекаючи надходження скарг від вітчизняних виробників, продовжувати брати активну участь у засіданнях

Комісії з технічних бар'єрів у торгівлі, вирішення питання щодо створення спеціалізованого представництва України у Секретаріаті СОТ для оперативної роботи з питань захисту національних інтересів щодо доступу української продукції на ринки країн-членів СОТ.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Проведене дослідження дозволило нам зробити такі висновки:

1. Державне регулювання зовнішньої торгівлі здійснюється з використанням таких економічних інструментів, як тарифне та нетарифне регулювання, а точніше їхнє оптимальне поєднання, з урахуванням вимог національного законодавства та міжнародних стандартів.

Митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності займає одне із пріоритетних місць у державному регулюванні національної економіки. Основною метою цього регламенту є ретельний аналіз зовнішньоекономічної діяльності країни, сприяння розвитку торговельних відносин з іншими учасниками міжнародної торгівлі, підтримка власних виробників, стимулювання експорту, захист внутрішнього товарного ринку.

Тарифи є одним із основних засобів регулювання зовнішньоекономічної діяльності країни. Значний регулятивний потенціал тарифів відбивається у різноманітті їх видів. Це забезпечує високий ступінь мобільності мит та тарифів. Зокрема, Україна застосовує антидемпінгові, компенсаційні та спеціальні види тарифів для захисту вітчизняних товаровиробників від недобросовісної конкуренції.

2. Ретроспективне дослідження спеціальних видів тарифів дозволило зробити висновок, що вступ України до СОТ сприяв удосконаленню нетарифного регулювання та виконання вимог СОТ за допомогою законодавчих змін. Лише після вступу до СОТ Україна спромоглася захистити свої інтереси на зовнішніх ринках, вжити заходів щодо реагування на дискримінаційні дії інших країн, а також захистити свій внутрішній ринок від спроб недобросовісної конкуренції.

3. Проаналізувавши податкові надходження до бюджету та надходження від спеціальних видів тарифів, можна зробити висновок, що антидемпінгові, компенсаційні та спеціальні види тарифів не мають суттєвого фінансового впливу на бюджет України. Це тим, що спеціальні види зобов'язань мають більш охоронний характер, ніж фінансові.

Національна політика, спрямовану захист вітчизняної економіки від іноземної конкуренції, називається протекціоністською політикою. Протекціонізм більш привабливий для країн, оскільки протекціоністські заходи мають негайний позитивний ефект, які негативні наслідки приховані і виявляються відразу.

Аналіз основних видів протекціоністських заходів та їх практичного застосування в Україні дає впевненість у тому, що Україна як країна з перехідною економікою активно застосовує протекціоністські заходи, насамперед із метою захисту свого внутрішнього ринку. Його та інтерпретувати. Стимування імпорту висококонкурентної іноземної продукції та стимулювання експорту вітчизняної продукції.

5. Сучасні механізми, що впливають на імпортні та експортні операції, передбачають низку взаємодоповнюючих тарифних та нетарифних заходів. Ці заходи постійно змінюються під впливом розвитку продуктивних сил та інтересів виробників та споживачів.

6. Аналіз застосування в Україні захисних заходів виявив такі основні проблеми: застаріле законодавство, відсутність чіткого поділу повноважень між компетентними органами, недостатнє визнання виробників продукції, торговельні розслідування, відсутність системних механізмів забезпечення та застосування заходів, орієнтованих на результат, відсутність повних механізмів для застосування спеціальних видів зобов'язань, відсутність програмного забезпечення для управління торговими розслідуваннями, а також великомасштабний аналіз набору даних, система торгових досліджень не відповідає стандартам та вимогам СОТ щодо прозорості та неточності термінології.

Для усунення вищевказаних проблем та більш ефективного застосування антидемпінгових, компенсаційних та спеціальних розслідувань було запропоновано такі рішення: модифікувати чинне законодавство відповідно до стандартів та вимог СОТ, активно вивчати практику застосування захисних заходів на прикладі держав-членів СОТ та застосовувати досвід, здобутий в Україні, поліпшити умови доступу вітчизняних виробників до актуальних

джерел інформації, присвячених практикам захисту торгівлі, поліпшити процедури розкриття неконфіденційної інформації щодо заходів щодо захисту торгівлі відповідно до поточних інформаційних систем, що діють у країнах-членах ЄС та Співтовариства, продовжувати брати активну участь у засіданнях Комісії з технічних бар'єрів у торгівлі, вирішення питання щодо створення спеціалізованого представництва України в Секретаріаті СОТ для оперативної роботи з питань захисту національних інтересів щодо доступу української продукції на ринки держав-членів СОТ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
2. Податковий кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Закон України «Про Митний тариф України» від 19.09.2013 № 584-VII. – [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/584-18>
4. Закон України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» від 22 грудня 1998 року № 330-XIV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/330-14>
5. Закон України «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту» від 22 грудня 1998 року № 331-XIV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/331-14>
6. Закон України «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну» від 22 грудня 1998 року № 332-XIV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/332-14>
7. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 № 959-XII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/959-12>
8. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України з питань захисту національного товаровиробника від субсидованого, демпінгового та зростаючого імпорту» від 10.04.2008 № 252-VI. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/252-17>
9. Закон України “Про забезпечення масштабної експансії експорту товарів (робіт, послуг) українського походження шляхом страхування, гарантування та здешевлення кредитування експорту” від 20.12.2016

- № 1792-VIII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1792-19>
10. Генеральна угода з тарифів і торгівлі(ГАТТ) 1994 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_264
11. Угода про захисні заходи: Міжнародний документ від 15.01.1994 р.. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1014.3487>
12. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліків товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на 2017 рік від 28.12.2016 № 1009. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1009-2016-%D0%BF>
13. Декрет Кабінету Міністрів України «Про державне мито» від 21.01.1993 № 7-93. – [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/7-93>
14. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку пріоритетних галузей економіки» від 14.08.2013р. № 843-р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/843-2013>
15. Бидик, А. Г. Особливі види мита як інструмент державної непротекціоністської політики/А.Г. Бидик// Глобальні та національні проблеми економіки/Електронне наукове фахове видання Миколаївського національного університету ім. В.О. Сухомлинського. – Випуск №18. Серпень 2017 р. – 15 с.
16. Бондаренко, Є. П. Оцінка інструментів митного регулювання та їх вплив на стан лібералізації зовнішньої торгівлі / Є. П. Бондаренко // Інноваційна економіка. - 2014. - № 5. - С. 230-235.
17. Вагнер Адольф // Экономическая энциклопедия. Политическая экономия. — М.: Советская энциклопедия, 1972. — Т. 1. — С. 206.
18. Василик О. Д. Податкова система України [Текст]: Навч. посіб./ О.Д. Василик. – К.: Поліграфкнига. – 2014. – 478 с.

19. Васильєв Є. О. Правове регулювання зовнішньої торгівлі в Україні на шляху до світового ринку / Є. О. Васильєв // Форум права. - 2016. - № 4. - С. 18–25.
20. Вишняков О. К. Правове забезпечення зовнішньоекономічної інтеграції України: монографія / О. К. Вишняков. – Одеса: Юридична література, 2014. – 286 с.
21. Владимиров К. Н. Митне регулювання: навчальний посібник [Текст]/ К.Н. Владимиров, В.Ю. Бардачова. — 2-ге вид. — Херсон: Олді- плюс, 2012. — 336 с.
22. Волосович С.В. Оподаткування зовнішньоекономічної діяльності [Текст]: Навчальний посібник/ С.В. Волосович, Т.Д. Ліпихіна. – К.: Атіка, 2009. – 288с.
23. Георгіаді Н. Г., Князь С. В. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності. - Львів: Видавництво НУ "Львівська політехніка", 2015.–196 с.
24. Голомовзий В.М. Митне регулювання: Навч. посібник [Текст] / В.М. Голомовзий, Л. А. Панкова, О. Ю. Григор'єв, Н. Л. Калиновська, В. Г. Саяпіна. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2010. – 240 с.
25. Голубєва В. О. Нетарифні заходи та регулювання зовнішньоторговельної діяльності /Держава і право. Юридичні і політичні науки: Зб. наук. пр. – 2015 – вип. 22. с. 589-596.
26. Гребельник О. П. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності: навч. посібн О. П. Гребельник//. - Київ: Центр навчальної літератури. - 2005. – 467 с.
27. Гребельник О. П. Митно-тарифна політика за умов трансформації економічної системи: Монографія. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001.– 488 с.
28. Гребельник О. П. Формування митно-тарифної політики України в умовах ринкових трансформацій: Дис... докт. екон. наук: 08.05.01. – К.: КНТЕУ, 2002. – 435 с.

29. Гужва І. Ю. Кращі світові практики застосування інструментів торговельного захисту: висновки та пропозиції для України / І. Ю. Гужва // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. - 2016. - № 5-6. - С. 4-17.
30. Гуцул, І. Митна політика та її вплив на зовнішньоекономічну діяльність [Текст] / Інна Гуцул // Світ фінансів. – 2016. – Вип. 2. – С. 67-74.
31. Гуцул, І. Фіскальні ефекти та цінові наслідки справляння мита [Текст] / Інна Гуцул // Світ фінансів. - 2017. - Вип. 2. - С. 108-117.
32. Дем'янюк О. Б. Актуальні проблеми нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні / О. Б. Дем'янюк // Вісник Тернопільського національного економічного університету. - 2013. - Вип. 4. - С. 94-102.
33. Дем'янюк О. Б. Спеціальні заходи у захисті національного товаровиробника на внутрішньому ринку / О. Б. Дем'янюк // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. - 2014. - Вип. 8(1). - С. 164-169.
34. Демчишина, Марія. Антидемпінгові заходи як один із способів захисту національного товаровиробника[Текст] / Марія Демчишина // Фіскальна політика України в умовах євроінтеграційних процесів: зб. тез доп. Х Ювіл. всеукр. наук.-практ. студ. конф. [м. Тернопіль, 31 берез. 2017 р.] / редкол. : А. І. Крисоватий, О. М. Десятнюк, А. І. Луцик [та ін.] ; відп. ред. А. І. Луцик. - Тернопіль : ТНЕУ, 2017. - С. 32-34.
35. Демчишина, Марія. Основні проблеми та пріоритети розвитку митно-тарифного регулювання в Україні[Текст] / Марія Демчишина // Фіскальна політика України в умовах євроінтеграційних процесів: зб. тез доп. XI Всеукр. наук.-практ. студ. конф. [м. Тернопіль, 24 листоп. 2017 р.] / редкол.: А. І. Крисоватий, О. М. Десятнюк, А. І. Луцик [та ін.] ; відп. ред. А. І. Луцик. - Тернопіль : ТНЕУ, 2017.
36. Дудчак В. І., Мартинюк О. В. Митна справа: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2002. – 310 с.
37. Дюмулен И. И. Барьеры на торговых путях. – М.: «Международные отношения», 1977. – 223 с.

38. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1. / Редкол.: ...С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2000. – 864 с.
39. Жмурко Н.В., Купровська Л.Р. Мито в системі регулювання зовнішньоекономічних відносин України / Н. В. Жмурко // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2017. – Вип. 1. – с. 114–117.
40. Жорін Ф. П. Правові основи митної справи в Україні: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2011. – 248 с.
41. Зовнішньоекономічна діяльність: підприємство-регіон: монографія / Ю. Г. Козак, Н. В. Притула, О. А. Єрмакова та ін. – Київ: Центр учбової літератури, 2016. – 240 с.
42. Киреев А. П. Международная экономика. В 2-х ч. – Ч. 1. – М.: Международные отношения, 1997. – 416 с.
43. Ківалов С.В. Митна політика України / С.В. Ківалов, Б.А. Кормич. – Одеса: Юридична література, 2011. – 256 с.
44. Комітет з технічних бар'єрів в торгівлі СОТ. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.wto.org/english/tratop_e/tbt_e/tbt_e.htm
45. Комітет із субсидій і компенсаційних заходів СОТ. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.wto.org/english/tratop_e/scm_e.htm
46. Концептуальні засади стратегії економічного протекціонізму [Текст] / Я. Жаліло, А. Сменковський // Стратегічна панорама. - 2016. - N1/2. - С. 104-113.
47. Крисоватий А. І. Податкова система [Текст]: Навч. посіб./ А. І. Крисоватий, О. М. Десятнюк. – Тернопіль: ТАНГ, 2004. – 331 с.
48. Кучерявенко М. П. Податкове право/ М.П. Кучерявенко. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 365 с.
49. Лазаренко Ж. Застосування урядами країн-членів СОТ надзвичайних заходів захисту від імпорту / Ж. Лазаренко // Вісник Львівського університету. Сер.: Міжнародні відносини. – 2015. – Вип. 28. – С. 159-167.

50. Литвин Я.А. Непряме оподаткування в Україні: Сучасний стан та напрями вдосконалення / Я.А. Литвин // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – Вип. 11. – С. 728–733.
51. Луцик А. І. Прагматика використання митного інструментарію регулювання зовнішньоекономічної діяльності в умовах участі економіки України в світовому господарстві [Електронний ресурс] / І. А. Гуцул, А. І. Луцик // Вісник Одеського національного університету. Сер. Економіка. – 2014. – Т. 19, вип. 2/5. – С. 182-185.
52. Махінова, Анжела. Світ за доби протекціонізму. Чи готова Україна до нових умов?. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/experts/2017/05/10/7065501/>
53. Митна політика та митна безпека України / П.В. Пашко, П.Я. Пісної // Фінанси України. - 2006. - №1. - С.74-86
54. Митна справа: підруч. / [А. І. Крисоватий, С. Д. Герчаківський, О. Б. Дем'янюк та ін.]; за ред. А. І. Крисоватого. – Тернопіль: ВПЦ «Екон. думка ТНЕУ», 2014. – 540 с.
55. Митна справа: Словник-довідник. – Харків: Кн. рекламне агентство «РА», 2000. – 320 с.
56. Науменко, В. П. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні [Текст] / В. П. Науменко, П. В. Пашко, В.А. Руссков. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2008. – 394 с.
57. Непочатенко О. О. Вплив митної політики України на обсяги експортно-імпорتنих операцій / О. О. Непочатенко, Л. В. Барабаш // Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. - 2014. - Вип. 86(2). - С. 6-13.
58. Нетарифні заходи та регулювання зовнішньоторговельної діяльності // Держава і право (НАН України, інститут Держави і права ім. В.Корецького). - 2012. - № 22. - С. 589-596.
59. Нікітішин А. О., Хозінська І. С., Пасічник В. В. Податкові надходження: сучасний стан та роль у бюджетній політиці. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/32_PRNT_2017/Economics

60. Опейда З. Й. Застосування спеціальних заходів щодо імпорту у Світовій організації торгівлі / З.Й. Опейда // Правничий часопис Донецького університету. – 2012. – № 1(27). – С. 25-32.
61. Осика С. Г. Правове регулювання імпорту: антидемпінгові, компенсаційні та спеціальні заходи [Текст]: підруч. / С.Г. Осика [та ін.]. – К.: Українська академія зовнішньої торгівлі, 2012. – 639 с.
62. Осика С. Г., Пятницький В. Т., Осика А. С. Генеральна угода з тарифів і торгівлі як основа універсального міжнародно-правового регулювання світової торгівлі. – К.: УАЗТ, 2009. – 201 с.
63. Осика С. Основні етапи та особливості становлення та розвитку СОТ / Осика С., Покрещук О. О., Дядьков М. Ю., Пятницький В. Т. // Зовнішня торгівля: проблеми та перспективи : зб. наук. праць. – 1999. – Вип. 3. – С. 329–343.
64. Основы таможенного дела: Учебник / Под общ. ред. В. Г. Драганова; Рос. тамож. акад. ГТК РФ. – М.: ОАО Изд-во «Экономика», 1998. – 687 с.
65. Офіційний веб-сайт Державного служби статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
66. Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua>
67. Офіційний веб-сайт Державної фіскальної служби України. – [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://sfs.gov.ua>
68. Офіційний веб-сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua/>
69. Офіційний веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>
70. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>
71. Офіційний сайт Світової організації торгівлі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.wto.org>

72. Панфілова О. Є. Правова природа захисних заходів у зовнішній торгівлі та особливості їх застосування / О. Є. Панфілова // Митна справа. – 2011. – № 5. – С. 39–45.
73. Панфілова О. Є. Процедура застосування спеціальних захисних заходів у США / О. Є. Панфілова // Митна справа. - 2015. - № 5(1). - С. 108-114.
74. Переваги членства у Світовій Організації Торгівлі для України. Міністерство економічного розвитку і торгівлі. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/Documents>
75. Письмаченко Л. М. Митно-тарифне регулювання як засіб захисту економічних інтересів держави у сфері зовнішньої торгівлі / Л. М. Письмаченко // Економіка та держава. – 2016. – № 12. – С. 49–52.
76. Повідомлення про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну легкових автомобілів незалежно від країни походження та експорту // Урядовий кур'єр від 14.03.2013 р. – 2013. – № 48(4934)
77. Покрещук О. О. Правове регулювання міжнародної торгівлі у контексті норм і пра-вил ГАТТ/СОТ : монографія / О. О. Покрещук – К. : Зовнішня торгівля, 2003. – 511 с.
78. Приєднання України до СОТ: економіко-правові аспекти / Ю. В. Макогон, І. В. Хаджинов, Р. В. Овчаренко, В. В. Сидоренко. – Донецьк: Дон НУ, 2011. – 170 с.
79. Протекціонізм та вільна торгівля у митній політиці України / К.І. Новикова// Академія митної служби України. – 2016. - с.1-8
80. Румянцев А.П. Міжнародна економіка: Підручник/ А.П. Румянцев. – К.: Знання-Прес, 2003. – 447 с.
81. Сайт Ціна держави. Бюджет України. Доходи. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cost.ua/budget/revenue/>
82. Сокольникова О. Б. Совершенствование механизма взимания таможенных платежей как инструмента формирования доходной части федерального бюджета: Дис... канд. экон. наук: 08.00.05. – М.: РТА., 2015 – 192 с.

83. Терещенко С. С. Основи митного законодавства України: питання теорії та практики зовнішньоекономічної діяльності. – К.: АТ «Август», 2001. – 422 с.
84. Феделеш Е. Антидемпінгове мито як засіб тарифного регулювання / Е. Феделеш // Підприємництво, господарство і право. - 2016. - № 3. – 80 с.
85. Фомичев В. И. Международная торговля: Учебник. – М.: ИНФРА-М, 2004.- 496 с.
86. Халипов С. В. Таможенное право(Таможенное регулирование внешнеэкономической деятельности). – М.: ИКД “Зерцало – М”, 2001. - 272 с.
87. Хомутенко А. В. Державний аудит публічних фінансів: навч. посіб / В. П. Хомутенко, І. С. Луценко, А. В. Хомутенко. – Одеса: «Кримполіграфпапір», 2016. – 412 с.
88. Щодо окремих аспектів використання механізмів СОТ для захисту інтересів національних товаровиробників». Аналітична записка – Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. – 2016 (серпень). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1278/>
89. Юрій С. І., Бескид Й. М., Плішко І. В. та ін. Державний бюджет України: Навчальний посібник. – Тернопіль: Т.О.В. «ЦМДС», 1998. – 277с.
90. Department of Foreign Trade, ministry of Commerce of Thailand. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dft.go.th/Default.aspx?alias=www.dft.go.th/en>
91. The official web-site of Korea Trade Commission. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ktc.go.kr/en/>
92. Ukraine | U.S. Agency for International Development - USAID. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.usaid.gov/uk/ukraine>